

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

ГОРАШ Олександр Савич
КЛИМИШЕНА Ріта Іванівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

«АПРОБАЦІЯ БАГАТОРІЧНИХ ТРАВ»

для виконання лабораторних робіт з дисципліни
«НАСІННИЦТВО»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 201 «Агрономія»



м. Кам'янець-Подільський, 2025

УКЛАДАЧІ:

ГОРАШ Олександр, доктор с.-г. наук, професор кафедри рослинництва, селекції та насінництва

КЛИМИШЕНА Ріта, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва, селекції та насінництва

Рекомендовано до друку науково-методичною радою ЗВО «ПДУ» (протокол №__ від __.__.2025 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

ІЛЬЧУК Роман Васильович, доктор с.-г. наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу селекції сільськогосподарських культур Інституту сільського господарства карпатського регіону НААН України

ТКАЧ Олег Васильович, доктор с.-г. наук, в.о. доцента кафедри землеробства, ґрунтознавства та захисту рослин ЗВО «ПДУ»

Методичні рекомендації «Апробація багаторічних трав» для виконання лабораторних робіт з дисципліни «Насінництво» розраховані для використання агрономами-аудиторами, а також студентами аграрних закладів освіти з спеціальності 201 «Агрономія», галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство».

Методичні рекомендації «Апробація багаторічних трав» для виконання лабораторних робіт з дисципліни «Насінництво» розглянуті та затверджені на засіданні кафедри рослинництва, селекції та насінництва ЗВО «ПДУ» (протокол №9 від 24.02.2025 р.); розглянуті та схвалені методичною комісією факультету агротехнологій і природокористування (протокол №2 від 27.03.2025 р.).

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
1 Апробація конюшини лучної	6
Біолого-морфологічна характеристика	6
Господарська характеристика	6
Вимоги техніки та методики апробації	7
Методика визначення типу конюшини лучної	9
Нормативні вимоги апробації	10
<i>Приклад 1</i>	11
<i>Приклад 2</i>	12
<i>Приклад 3</i>	12
<i>Акт апробації №1</i>	14
<i>Акт апробації №2</i>	17
<i>Акт апробації №3</i>	20
2 Апробація буркуну білого	23
Біолого-морфологічна характеристика	23
Господарська характеристика	23
Техніка апробації	24
Завдання сортового контролю	24
Нормативні вимоги апробації	27
<i>Приклад</i>	26
<i>Обчислення</i>	26
<i>Акт апробації №4</i>	27
3 Апробація люцерни	30
Техніка та методика апробації	30
Нормативні вимоги апробації	31
<i>Приклад</i>	32
<i>Акт апробації №5</i>	34
4 Апробація еспарцету	37
Еспарцет посівний, виколистий або звичайний	37
Еспарцет піщаний	37
Еспарцет закавказький	38
Техніка та методика апробації	38
Нормативні вимоги апробації	39
<i>Приклад</i>	40
<i>Акт апробації №6</i>	42
5 Апробація тимофіївки лучної	45
Біолого-морфологічна характеристика	45
Апробаційні ознаки	45
Завдання сортового контролю	46
Нормативні вимоги апробації	47
Техніка та методика апробації	48
<i>Приклад</i>	49
<i>Обчислення</i>	50

	<i>Акт апробації №7</i>	51
6	Апробація грястиці збірної	54
	Біолого-морфологічна характеристика	54
	Апробаційні ознаки	55
	Завдання сортового контролю	55
	Нормативні вимоги апробації	56
	Техніка та методика апробації	56
	<i>Приклад</i>	57
	<i>Обчислення</i>	57
	<i>Акт апробації №8</i>	59
7	АПРОБАЦІЯ КОСТРИЦІ ЛУЧНОЇ (ВІВСЯНИЦЯ ЛУЧНА)	62
	Біолого-господарсько-морфологічна характеристика	62
	Апробаційні ознаки	63
	Завдання сортового контролю	64
	Нормативні вимоги	65
	<i>Приклад</i>	65
	<i>Обчислення</i>	66
	<i>Акт апробації №9</i>	67
8	АПРОБАЦІЯ СТОКОЛОСУ БЕЗОСТОГО (КОСТРЕЦЬ БЕЗОСТИЙ)	70
	Біолого-морфологічна характеристика	70
	Еколого-господарська характеристика	71
	Завдання сортового контрол	71
	Нормативні вимоги	72
	<i>Приклад</i>	73
	<i>Обчислення</i>	73
	<i>Акт апробації №10</i>	74
9	АПРОБАЦІЯ РАЙГРАСУ ВИСОКОГО	77
	Біолого-морфологічна характеристика	77
	Апробаційні ознаки	77
	Завдання сортового контролю	78
	Нормативні вимоги	78
	Техніка та методика апробації	79
	<i>Приклад</i>	80
	<i>Обчислення</i>	80
	<i>Акт апробації №11</i>	82
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	85

ПЕРЕДМОВА

Необхідність підготовки та видання посібника з апробації багаторічних трав назріла після випуску «Інструкції апробації сортових посівів» в 1995 р. Мета – більш доступно та деталізовано висвітлити положення та вимоги апробації насінників багаторічних кормових трав найпоширеніших видів.

Основні положення посібника ґрунтуються на базовій основі Закону України про насіння і зсилаються на нормативи та методики «Інструкції по апробації сортових посівів», що висвітлені в спеціальному тематичному випуску журналу «Земля і люди України» №1 (841) за 1995 р.

Існуючі інструкції по апробації сортових посівів сільськогосподарських культур широкомасштабні за профілем і розраховані на спеціалістів високої кваліфікації. В них не приводиться конкретних прикладів розрахунків, обчислень, оформлень сортової документації і т.д. Відсутність конкретизованих прикладів по окремих культурах створює труднощі в освоєнні вимог методик проведення польового контролю за станом насінників багаторічних трав, в освоєнні методів обчислень одержаних результатів та вимог оформлення сортової документації.

Запропонований посібник викладено з урахуванням робочої програми з дисципліни «Насінництво» для підготовки фахівців з спеціальності 201 «Агрономія» факультету агротехнологій та природокористування ЗВО «Подільський державний університет».

АПРОБАЦІЯ КОНЮШИНИ ЛУЧНОЇ

Конюшина лучна (*Trifolium pratense*)

Біолого-морфологічна характеристика

За сукупністю морфологічних ознак та біологічних особливостей конюшина ділиться на два типи: одноукісна або пізньостигла, двоукісна або ранньостигла.

Одноукісна конюшина (*foliosum*). Рослини цього типу мають озимий тип розвитку. В рік сівби не цвітуть, а лише утворюють розетку листків на коротких вегетативних пагінцях. Весною відростає повільно, цвіте пізно, на 15-20 днів пізніше від ранньостиглої, або наприкінці червня, на початку липня. Більш зимостійка, ніж ранньостигла, уражається різними хворобами, особливо іржею.

Двоукісна конюшина (*intervallare*). Рослини за вегетацію дають урожай сіна і з другого укосу врожай насіння. При використанні на зелену масу за сприятливих умов по зволоженості та теплу – три укоси. В рік сівби дає насіння. При безпокровному посіві цвіте на 80-90 день після появи сходів, на другий рік після початку відростання зацвітає через 50-70 днів після початку вегетації. Насіння другого укосу досягає через 65-70 днів після збирання першого укосу.

Корінь конюшини червоної стрижневий, може в зоні головки досягати в діаметрі 2-3 см, проникає в ґрунт на 1,5-2 м. Стебла прямостоячі, напівнахилені, сланкі, заввишки 70-80 см і більше, гіллясті, листки трійчасті округлої до видовжено-еліптичної форми, на черешках або сидячі. Квітки зібрані в суцвіття кулястої або округло-видовженої форми, які розміщуються на верхівках гілок. Плід – однонасінний і як виняток двонасінний біб. Насіння яйцеподібної форми з виступом у нижній частині, за забарвленням жовтого, фіолетово-жовтого кольору.

Господарська характеристика

Конюшина лучна займає на Україні найбільші площі посіву серед багаторічних трав. Поширена в зонах помірного клімату з достатньою кількістю

опадів. Краще, ніж люцерна, переносить затінення в підпокровний період вирощування. Забезпечує високий урожай зеленого корму. В відповідності до господарського використання конюшина лучна ділиться на одноукісну (пізню), двоукісну (ранню). Одноукісна після скошування на сіно відростає повільно і другого укосу фактично не дає. Двоукісна конюшина за вегетацію дає урожай сіна з першого укосу і з другого урожай насіння, а при використанні на зелений корм два або деколи три укоси.

Вимоги техніки та методики апробації

Під час апробації конюшини лучної визначають домішки рослин конюшини іншого типу, наявність культурних рослин та бур'янів, насіння яких важковідокремлюється, крім цього, загальну засміченість травостою і ураженість хворобами та шкідниками. За даними апробації конюшину відносять до одного з типів: пізньостиглий (одноукісний), ранньостиглий (двоукісний), змішаний (механічна суміш ранньостиглого та пізньостиглого типів), проміжний.

Сорти та типи конюшини лучної встановлюють за документами на висіане насіння та апробаційним аналізом.

Для визначення типу конюшини лучної апробатор проходить по максимальній діагоналі поля і через рівні проміжки віддалі не менше як в 50 пунктах підраховує в кожному із них кількість міжвузлів на двох нормально розвинених стеблах, взятих для підрахунку з двох рослин (кущів), підібраних безвибірково.

За нормально розвинуте стебло, яке відбирається для аналізу, вважається таке, що має сформоване суцвіття кулястої або кулясто-видовженої форми на верхівці стебла. Підраховувати міжвузля розпочинають знизу. Нижнім першим міжвузлям вважається таке, що має довжину не менше 1 см. Верхнім останнім вважається міжвузля, що знаходиться нижче листочків, що прикривають суцвіття. Цвітоніжка головки не вважається за міжвузля. Для зручності підрахунків в польовому журналі в таблиці зазначають крапками в графі «число

стебел» у відповідності до числа значень вузлів за результатами проведених підрахунків. Записи апробаційних обстежень насінників конюшини лучної проводяться в польовому журналі. На титульній сторінці польового журналу записують число, місяць, рік, організацію, прізвище апробатора (аудитора).

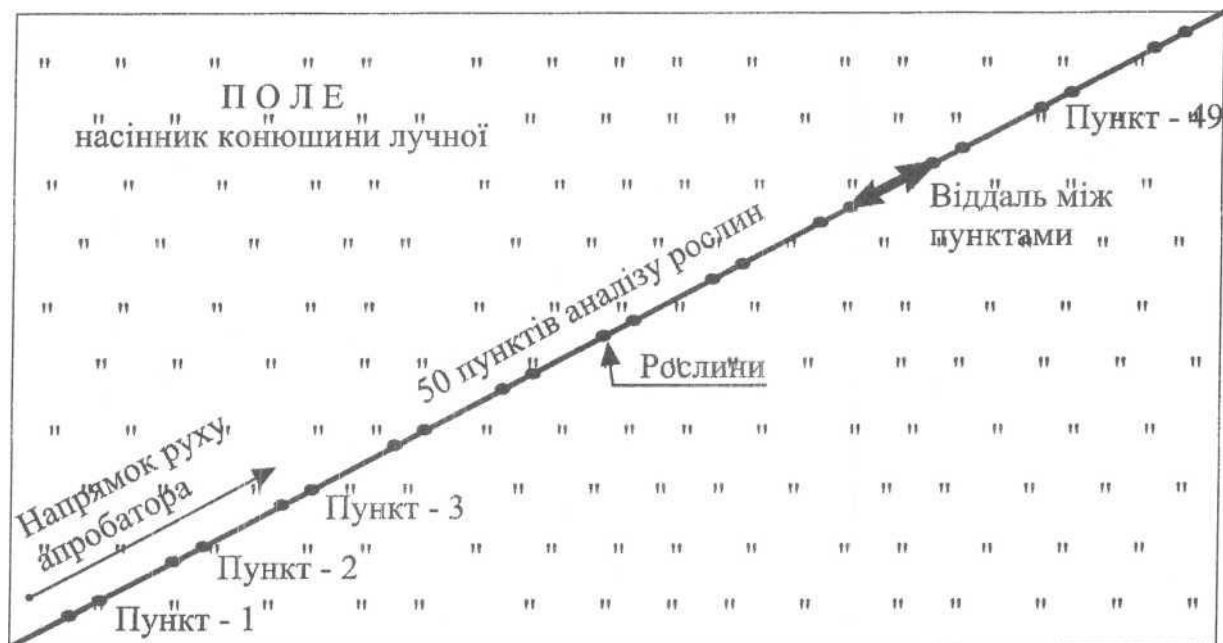


Рис. 1. Польовий контроль насінників конюшини лучної

Після кожного підрахунку числа міжвузлів на стеблі проводиться позначка крапкою у відповідній колонці таблички, де цифра відповідає тому значенню міжвузлів, яке було встановлено за аналізом. Таких підрахунків повинно бути 100, відповідно в стрічці таблички кількість відповідних стебел позначок в вигляді крапок також повинно бути 100. Після повного аналізу стебел за кількістю міжвузлів підраховуються по крапках кількість за значенням міжвузлів стебел і записується цифра в стрічку таблички «число стебел». Після підрахунку числа стебел визначається загальне число міжвузлів множенням числа стебел на число міжвузлів. Цифра відповідного значення зазначається в стрічці «загальне число міжвузлів». Правіше в таблиці записують загальну кількість міжвузлів на 100 стеблах та середньоарифметичне зважене число міжвузлів. Після перевірки обчислень дані заносять в таблицю акта апробації.

Форма таблички для проведення записів по підрахунку кількості міжвузлів

Біометричний показник	Число міжвузлів												Загальна кількість міжвузлів на всіх 100 стеблах	Середнє зважене число міжвузлів
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Кількість відповідних стебел	*** *** *	**** **** **** ****	*** *** **** **** ****	***** ***** ***** *****	***** ***** *****	***** ***** *****	*** *** ***	**** *	****	*				
Число стебел	7	15	19	22	17	10	5	4	1				100	
Загальне число міжвузлів	21	60	95	132	119	80	45	40	11				611	6,11

Методика визначення типу конюшини лучної

Посіви конюшини лучної відносять до одного з типів:

- пізньостиглий (одноукісний);
- ранньостиглий (двоукісний);
- змішаний (механічна суміш ранньостиглого та пізньостиглого типів);
- проміжний.

За критерій визначення типу конюшини лучної взято біологічну закономірність взаємозв'язку між кількістю міжвузлів та тривалістю періоду вегетації рослин. Більша кількість міжвузлів на стеблі, як правило, відповідає більш тривалому періоду вегетації та навпаки. Враховуючи те, що конюшина лучна представлена сукупністю біотипів за значенням міжвузлів від 3 до 14, завдяки чому і формується популяція, встановлення типу конюшини визначається за показаною нижче методикою.

При апробації тип конюшини лучної встановлюють визначенням середньоарифметичного числа міжвузлів та складанням графіка варіаційної кривої.

Ранньостигла конюшина характеризується середньоарифметичним значенням числа міжвузлів 5-7 з одновершинною варіаційною кривою з модусом (перевагою) 5-7 міжвузлів. Можлива асиметрія графіка, яка показує насиченість

ранньостиглими біотипами.

Пізнюстигла конюшина характеризується середньоарифметичним число міжвузлів не менше 8 та одновершинною варіаційною кривою з модусом (перевагою) біотипів із значенням міжвузлів 8 та 9 або асиметричною кривою за правою частиною, де спостерігається насиченість пізнюстиглими рослинами.

Змішаний тип конюшини. В випадку, коли криві графіка характеризуються двовершинністю (з модусом 5-7 та 8-9 міжвузлів) такий травостій характеризується, як механічна суміш двох типів – ранньостиглого та пізнюстиглого.

Проміжний тип. Якщо за числом міжвузлів конюшини лучної дані не підходять ні до одного з крайніх типів, але разом з тим посіви вирівняні за морфологічними ознаками та за періодом цвітіння, то вони відносяться до проміжних типів конюшини лучної і тільки явно строкаті за складом популяції слід віднести до суміші різних типів.

Нормативні вимоги апробації конюшини лучної

Фаза розвитку під час апробації – масове цвітіння.

Максимальна площа апробації – 100 га.

Число пунктів для огляду рослин – 50.

Число стебел, що підлягають огляду – 300.

Просторова ізоляція – 200 м (не менше).

Домішки інших культурних та диких видів бобових трав в кількості на 100 м² посіву для оригінальних посівів не допускаються, для елітних посівів – 3 рослини, для I репродукції – 10 рослин, для II і наступних – 25 рослин. Загальну засміченість посівів визначають окомірно за шкалою (сильна, слабка, відсутня). Крім цього, при огляді ділянки визначають наявність важковідокремлюваних бур'янів (буркун жовтий, летюча розлога, морква дика, аксирис щирецевий, віскарія вильчата, подорожник ланцетолистий, щавель кучерявий, меландрій білуватий) та культурних трав (люцерна посівна, люцерна жовта, буркун білий, конюшина рожева), а також повитиці.

Пошкодження насіннєдом визначають підрахунком у 100 голівках, відібраних при огляді травостою.

Домішки культурних та диких видів бобових трав в розрахунку на 100 м² встановлюються внаслідок проведених підрахунків інших видів трав на ділянках розміром 10 × 10 метрів, які виділяються для обстеження в кожному 5-му пункті огляду та аналізу рослин.

Насінницькі посіви конюшини лучної визнають сортовими в тому випадку, коли на використане насіння для посіву буде представлений сертифікаційний документ (свідectво на насіння, атестат на насіння), а результати обчислень після проведеного польового обстеження не будуть підтверджувати суміш двох типів конюшини в результаті механічного змішування насіння, використаного на посів.

Із шкідників враховують насіннєд конюшиновий та товстоніжку конюшинову. Із хвороб враховують буру плямистість, жовту плямистість, в'янення, іржу, борошністу росу, несправжню борошністу росу, аскохітоз, антракноз. Крім цього, враховують ураження квітковими паразитами – повитицями (конюшиновою, тонкостебловою, польовою, льняною та південною).

Максимально допустиме засмічення посівів конюшини лучної іншими культурними та дикими видами бобових трав в кількості шт. на 100 м² посіву:

посіви оригінальні – не допускається;

посіви елітні – 3;

посіви I репродукції – 10;

II та наступних – 25.

Приклад 1

Культура – конюшина лучна

Площа апробаційного насінника – 10 га

Сорт – Люлінецька 3

Репродукція – II

Рослин, насіння яких важковідокремлюється:

культурних:	конюшини рожевої – 1;
	люцерни посівної – 1;
бур'янів:	моркви дикої – 2;
	щавлю кучерявого – 1.

Повитиці – не виявлено.

Встановлено пошкодження насіннєвим зерноїдом.

Кількість стебел за значенням кількості міжвузлів відповідно до даних табл. 1 приклад 1.

Приклад 2

Культура – конюшина лучна

Площа апробаційного насінника – 5 га

Сорт – Харківська 25

Репродукція – III

Рослин, насіння яких важковідокремлюється:

культурних:	конюшини рожевої – 2;
	люцерни посівної – 2;
бур'янів:	моркви дикої – 1;
	щавлю кучерявого – 1.

Повитиці – не виявлено.

Виявлено пошкодження насіннєїдом зерновим, ураження бурою плямистістю, іржею.

Кількість стебел за значенням кількості міжвузлів відповідно до даних табл. 1 приклад 2.

Приклад 3

Культура – конюшина лучна

Площа апробаційного насінника – 5 га

Сорт – Подільська місцева

Репродукція – V

Рослин, насіння яких важковідокремлюється:

культурних: не виявлено;

бур'янів: моркви дикої – 2.

Карантинних бур'янів не виявлено.

Пошкодження насіннєїдом зерновим: виявлено.

Кількість стебел за значенням кількості міжвузлів відповідно до даних табл. 1, приклад 3.

Таблиця 1

Біометричний показник	Значення показника кількості міжвузлів												Всього стебел, міжвузлів	Середнє зважене значення, кількість міжвузлів
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
До прикладу 1														
Кількість стебел	7	15	19	22	17	10	5	4	1	-	-	-	100	-
Загальне число міжвузлів	21	60	95	132	119	88	45	40	11	-	-	-	611	6,11
До прикладу 2														
Кількість стебел	-	2	3	6	9	16	21	16	12	7	5	3	100	-
Загальне число міжвузлів	-	8	15	36	63	128	189	160	132	84	65	42	922	9,22
До прикладу 3														
Кількість стебел	4	12	19	8	9	18	12	6	4	3	3	2	100	-
Загальне число міжвузлів	12	48	95	45	63	144	108	60	44	36	39	28	725	7,25

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом України
14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 1

«___» _____ 2025 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Юненком Василем Степановичем,
агрономом аудитором з оцінювання стану насінницьких посівів
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Ткачука Петра Андрійовича,
провідного агронома
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів конюшини лучної
(культура)

в господарстві к.с.с. «Обрій»
район, область Красилівський, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 10 га
в бригаді № 7 поле № 2 сівозміни
проведений у 2023 р. в чистому виді в суміші з _____
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів власним
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого
воно було одержано для розмноження у 2022 році придбано в
Хмельницькій державній обласній с.-г. дослідній станції

4. Назва сорту, репродукція Люлінецька 3, репродукція II
що підтверджується свідоцтвом на насіння № 5
виданим Хмельницькою державною обласною с.-г. дослідною станцією

5. Характеристика апробованого травостою:

а) фактична площа насінника 10 га, апробується (I, II укіс) II укіс

б) загальний стан травостою добрий, полеглості не виявлено,
пліщини не спостерігаються
(густота, полеглість, пліщини)

висока

(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини I укошу) _____

г) карантинні бур'яни не виявлено
(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____
конюшина рожева, люцерна посівна
(назва)

- ж) типовість, видова або сортова чистота (тільки для злаків і однорічних бобових) _____ %
- з) засміченість (для злаків) домішки гумая (для суданки), домішки гірких зерен (для кормового люпину) _____ %
- і) відхилені типи (тільки для житняка) при апробації в елітнонасінницьких господарствах) _____
- к) категорії (тільки для однорічних бобових та суданської трави) _____
- л) хвороби і шкідники виявлений насіннід, пошкодження незначне

6. Характеристика апробованих рослин

Стебла апробованої культури, шт.	Стебла культурних рослин, шт.	Видова чистота, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих культурних рослин	Стебла бур'янів, шт.	Засміченість, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих бур'янів
100	102	-	Люцерна посівна – 1			Морква дика – 2
			Конюшина рожева – 1			Щавель кучерявий – 1

7. Характеристика апробованого сорту

- а) цей сорт вирощується в господарстві без заміни насіння з з травня 2002 р.
- б) господарська оцінка сорту (врожайність, отавність, посухостійкість, стійкість до шкідників та хвороб та ін.) високоврожайний, посухостійкий

8. Висновки апробатора:

Апробований насінник конюшини лучної
(назва культури)

представляє собою:

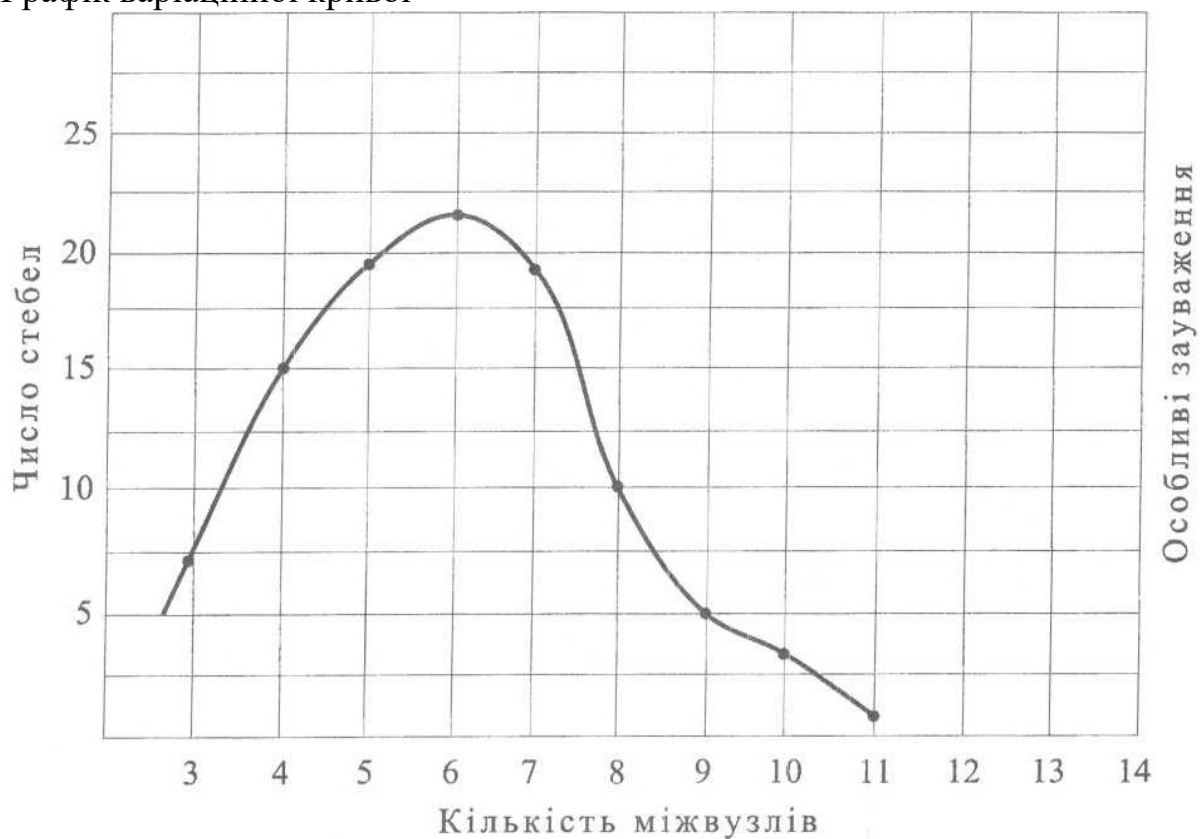
- а) посів сортовий, несортний (непотрібне закреслити) сортний
- б) вид, різновидність, група, тип ранньостигла (двоукісна)
- в) селекційний сорт Люлінецька 3
(назва, номер)

г) примітка _____

1. Варіаційний ряд числа міжвузлів

Біометричний показник	Значення показника кількості міжвузлів												Загальна кількість міжвузлів на всіх 100 стеблах	Середнє зважене число міжвузлів з 100 стебел
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Кількість стебел	7	15	19	22	17	10	5	4	1	-	-	-	100	-
Загальне число міжвузлів	21	60	95	132	119	88	45	40	11	-	-	-	611	6,11

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний сортовим, репродукція II (друга), тип двоукісна (ранньостигла)

Стан травостою насінників конюшини лучної відповідає нормативним
вимогам апробації багаторічних трав

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

«___» _____ 20__ р.

М.П.

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 2

«___» _____ 2025 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Івановим Іваном Івановичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Ткачука Петра Васильовича,
агронома з насінництва
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів конюшини лучної
(культура)

в господарстві колективне селянське підприємство «Світанок»
район, область Летичівський, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 5 га
в бригаді № 2 поле № 8 сівозміни
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з в чистому виді
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів власним
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого воно було одержано для розмноження одержано для розмноження в 2022 році
в Інституті рослинництва ім. В.Я.Юрєва, м. Харків

4. Назва сорту, репродукція Харківська 25, репродукція II
що підтверджується свідомством на насіння №345
виданим Інститутом рослинництва ім. В.Я. Юрєва НААНУ

5. Характеристика апробованого травостою:
а) фактична площа насінника 5 га, апробується (I, II укіс) I укіс
б) загальний стан травостою густота оптимальна, полеглисть,
пліщини не спостерігаються
(густота, полеглисть, пліщини)

висока
(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини I укісу) I декада червня

г) карантинні бур'яни не виявлено
(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____
конюшина рожева, люцерна посівна
(назва)

- ж) типовість, видова або сортова чистота (тільки для злаків і однорічних бобових) _____ %
- з) засміченість (для злаків) домішки гумая (для суданки), домішки гірких зерен (для кормового люпину) _____ %
- і) відхилені типи (тільки для житняка) при апробації в елітнонасінницьких господарствах) _____
- к) категорії (тільки для однорічних бобових та суданської трави) _____
- л) хвороби і шкідники виявлено незначне пошкодження насіннєдом зерновим

6. Характеристика апробованих рослин

Стебла апробованої культури, шт.	Стебла культурних рослин, шт.	Видова чистота, %	Назва і кількість важковідо-кремлюваних культурних рослин	Стебла бур'янів, шт.	Засміченість, %	Назва і кількість важковідо-кремлюваних бур'янів
100	104	-	Конюшина рожева – 2			Морква дика – 1
			Люцерна посівна – 2			Щавель кучерявий – 1

7. Характеристика апробованого сорту

- а) цей сорт вирощується в господарстві без заміни насіння з з травня 2023 р.
- б) господарська оцінка сорту (врожайність, отавність, посухостійкість, стійкість до шкідників та хвороб та ін.) зимостійкість висока, не стійкий до ураження хворобами

8. Висновки апробатора:

Апробований насінник конюшини лучної
(назва культури)

представляє собою:

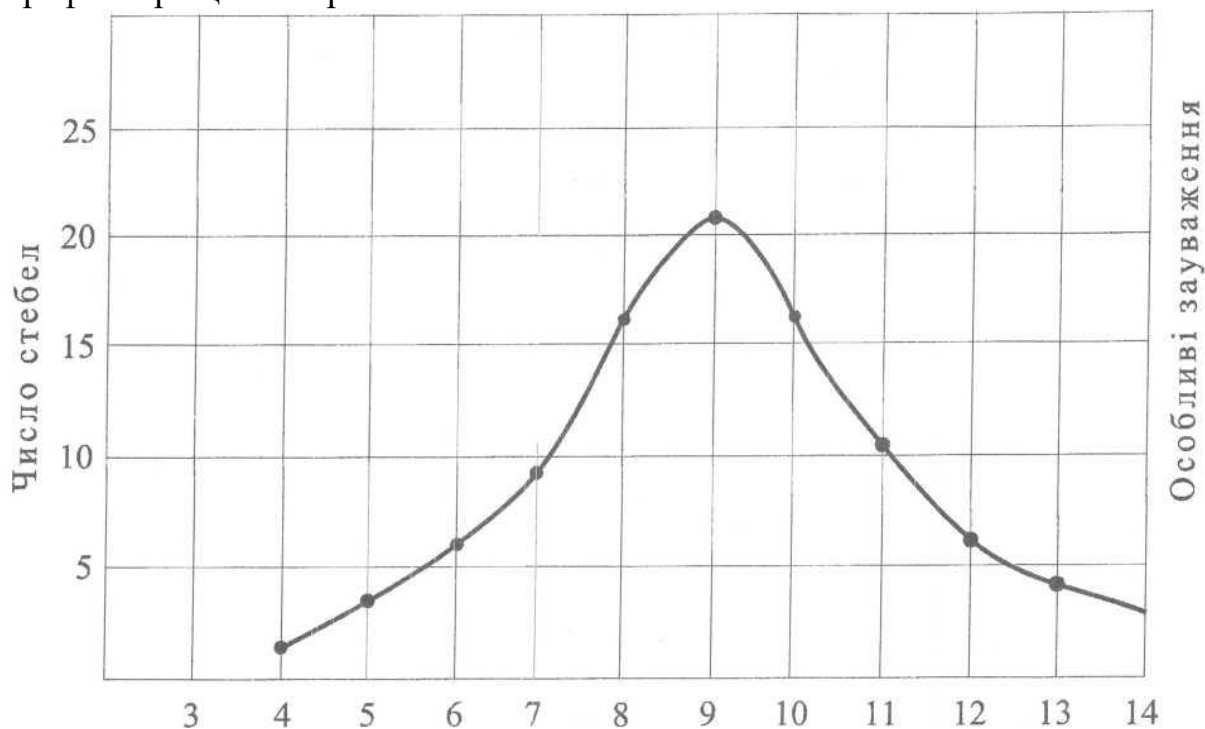
- а) посів сортовий, несортний (непотрібне закреслити) сортний
- б) вид, різновидність, група, тип пізньостигла, одноукісна
- в) селекційний сорт Харківська 25
(назва, номер)

г) примітка _____

1. Варіаційний ряд числа міжвузлів

Біометричний показник	Значення показника кількості міжвузлів												Загальна кількість міжвузлів на всіх 100 стеблах	Середнє зважене число міжвузлів з 100 стебел
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Кількість стебел	-	2	3	6	9	16	21	16	12	7	5	3	100	-
Загальне число міжвузлів	-	8	15	36	63	128	189	160	132	84	65	42	922	9,22

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний сортовим
 репродукція III (третья), тип одноукісна (пізньостигла)
Стан травостою насінників конюшини лучної відповідає нормативним
вимогам апробації багаторічних трав

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

«___» _____ 20__ р.

М.П.

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом України
14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 3

«___» _____ 2025 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Юненком Петром Степановичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Ткачука Петра Петровича,
агронома
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів конюшини лучної
(культура)

в господарстві селянська спілка «Зоря»
район, область Хмельницький, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 15 га
в бригаді № 1 поле № 2 сівозміни
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з в чистому виді
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів власним
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого воно було одержано для розмноження одержано для розмноження в 2022 році
в Хмельницькій державній обласній с.-г. дослідній станції

4. Назва сорту, репродукція Подільська місцева, репродукція III
що підтверджується свідомством на насіння №387
виданим Хмельницькою державною обласною с.-г. дослідною станцією

5. Характеристика апробованого травостою:

а) фактична площа насінника 15 га, апробується (I, II укіс) II укіс

б) загальний стан травостою густота оптимальна, полеглості,

пліщини не спостерігаються

(густота, полеглість, пліщини)

добра

(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини I укусу) _____

г) карантинні бур'яни не виявлено
(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____

не виявлено

(назва)

- ж) типовість, видова або сортова чистота (тільки для злаків і однорічних бобових) _____ %
- з) засміченість (для злаків) домішки гумая (для суданки), домішки гірких зерен (для кормового люпину) _____ %
- і) відхилені типи (тільки для житняка) при апробації в елітнонасінницьких господарствах) _____
- к) категорії (тільки для однорічних бобових та суданської трави) _____
- л) хвороби і шкідники виявлений насіннієд

6. Характеристика апробованих рослин

Стебла апробованої культури, шт.	Стебла культурних рослин, шт.	Видова чистота, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих культурних рослин	Стебла бур'янів, шт.	Засміченість, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих бур'янів
100	100	-	-			Морква дика – 2
			-			-

7. Характеристика апробованого сорту

- а) цей сорт вирощується в господарстві без заміни насіння з з травня 2022 р.
- б) господарська оцінка сорту (врожайність, отавність, посухостійкість, стійкість до шкідників та хвороб та ін.) високоврожайний, посухостійкий

8. Висновки апробатора:

Апробований насінник конюшини лучної
(назва культури)

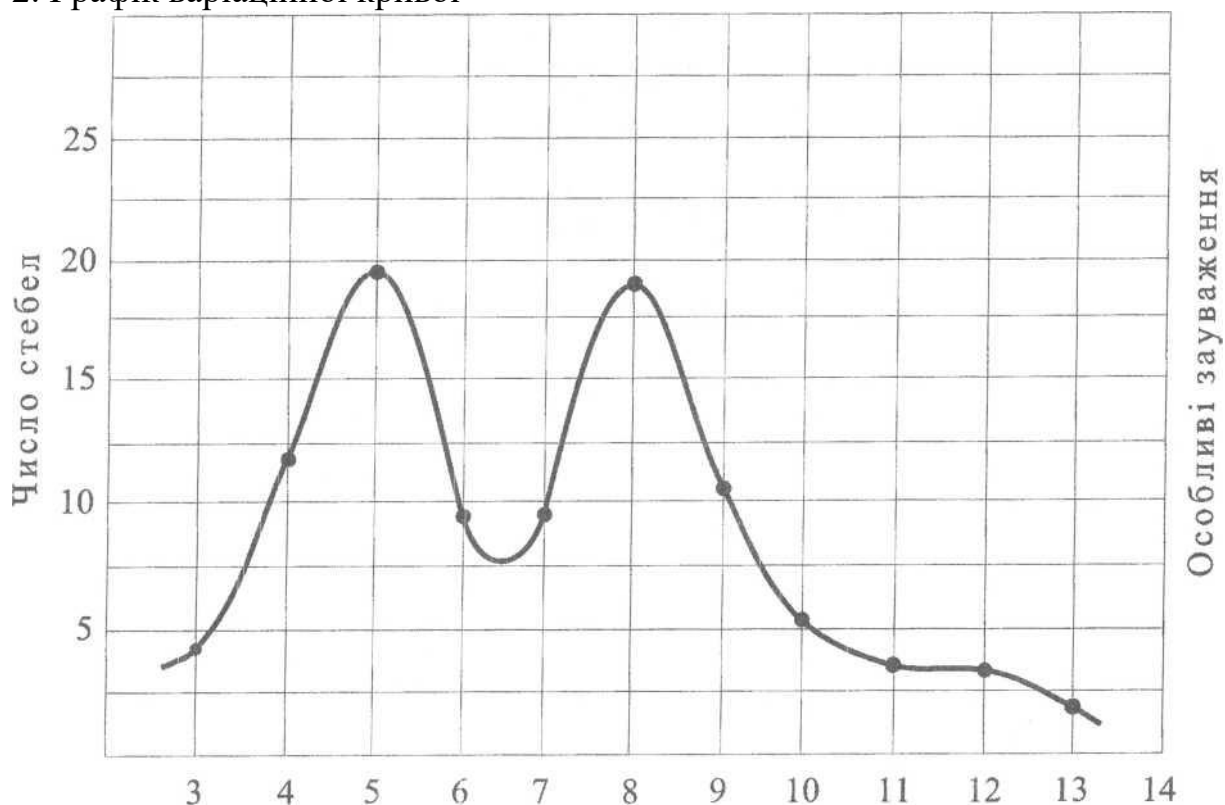
представляє собою:

- а) посів сортовий, несортний (непотрібне закреслити) несортний
- б) вид, різновидність, група, тип суміш трав
- в) селекційний сорт Подільська місцева
(назва, номер)
- г) примітка механічна суміш ранньо- та пізньостиглої конюшини

1. Варіаційний ряд числа міжвузлів

Біометричний показник	Значення показника кількості міжвузлів												Загальна кількість міжвузлів на всіх 100 стеблах	Середнє знаване число міжвузлів з 100 стебел
	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Кількість стебел	4	12	19	8	9	18	12	6	4	3	3	2	100	-
Загальне число міжвузлів	12	48	95	48	63	144	108	60	44	36	39	28	725	7,25

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний несортним, репродукція V (п'ята), тип _____

Травостій представляє механічну суміш двох типів конюшини лучної
ранньостиглої та пізньостиглої

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

«___» _____ 20__ р.

М.П.

АПРОБАЦІЯ БУРКУНУ БІЛОГО

Буркун білий (*Melilotus albus*)

Біолого-морфологічна характеристика

Дворічна, рідше однорічна рослина. Росте на легких піщаних, чорноземних, сірих опідзолених, солончакових ґрунтах. Часто засмічує посіви і посадки культурних рослин. Великий ареал поширення рослин зумовлює посухо- та морозостійкість, висока солевитривалість, завдяки чому він добре росте на осолоділих, солончакуватих ґрунтах і солонцях. Видержує затоплення до 12 днів. Цвіте і плодоносить в червні-вересні. Буркун має багато видів та форм, як однорічних, так і дворічних, різних за строками дозрівання і вимогами до екологічних факторів. За вегетаційним періодом буркун білий поділяється на чотири групи: рання – період вегетації 80-95 днів, середньорання – 95-110 днів, пізня – 110-120 днів, дуже пізня – 120-135 днів. Більш ранньостиглі групи характеризуються меншою кількістю стеблових вузлів і значно меншою висотою.

Стебла буркуну білого прямі, заввишки від 0,5 до 1,5 м, в нижній частині деколи червонуваті. Листки трійчасті, середній листочок має черешок, бокові – сидячі. Суцвіття багатоквіткова пазушна китиця. Віночок білий. Біб з коротким гострим носиком, голий, сітчасто-морщинистий. Головний корінь буркуну веретеноподібний, дуже галузиться, у ґрунт проникає на глибину до 3 м.

Господарська характеристика

Буркун білий – найбільш поширений. Характеризується як високоурожайний серед інших видів і дає зелену масу високої якості. Кормова цінність буркуну білого поступається перед такою ж в порівнянні з люцерною, конюшиною, еспарцетом. Вміст кумарину в фітомасі у буркуну білого менший, ніж у жовтого. Буркун білий є цінним медоносом. Він належить до ярих культур, у рік сівби утворюються генеративні пагони і в першому чи другому укосі може формуватись насіння. Як правило, збирають насіння з першого укосу. Буркун з

весни відростає рано. За літо скошування проводять 2-3 рази.

Техніка апробації

Апробатор проходить по діагоналі насіннєвого посіву не менше як в 10 пунктах, оглядає рослини культури, що підлягають апробації. В кожному із пунктів аналізує не менше 5 стебел. Пункти підбираються безвибірково через рівні проміжки відстані. Під час проходження оцінює загальний стан посіву. На основі огляду, а також наявності відповідної документації заповнюють першу частину акта апробації.

Завдання сортового контролю

В завдання сортового контролю входить визначення однорідності травостою, наявності карантинних та важковідокремлюваних бур'янів. Крім цього, необхідно визначити рівень ураження хворобами та пошкодження шкідниками.

Під час огляду рослин в полі при апробації оцінюють загальний стан посівів, його однорідність, стан засміченості іншими видами культурних трав, в т.ч. важковідокремлюваними.

За встановленими вимогами під час апробації визначається засміченість в розрахунку на 100 м² іншими культурними і дикими видами бобових трав.

Одним із критеріїв, за завданням, сортового контролю є визначення домішки буркуну жовтого в посівах білого.

Сорт культури встановлюється за сортовими документами на висіяне насіння, а також на основі проведеної польової апробації.

При апробації буркуну білого під час огляду визначають засміченість посівів важковідокремлюваними культурними травами, до яких належить конюшина лучна, люцерна посівна, люцерна жовта. До важковідокремлюваних бур'янів, які необхідно визначити під час апробації буркуну білого, належать підмаренник м'який, лобода біла, буркун жовтий.

Нормативні вимоги

Фаза розвитку під час проведення апробації буркуну білого – масове цвітіння.

Максимальна допустима площа для огляду рослин – 100 га.

Число пунктів для огляду всієї площі – 10 га.

Число стебел, що підлягають огляду – не менше 50 шт.

Норма просторової ізоляції – 200 м.

Максимально допустиме засмічення іншими культурними та дикими видами бобових трав в розрахунку кількості рослин на 100 м²:

посіви оригінальні – не допускається;

посіви елітні – 5;

посіви I репродукції – 10;

посіви II та наступних репродукцій – 50.

Цей показник безпосередньо визначається в польових умовах шляхом підрахунку на ділянках розміром 10 × 10 метрів, які виділяються не менше, як в 10 пунктах, рівномірно віддалених впродовж діагоналі.

В травостоях буркуну білого допускається домішка буркуну жовтого не більше 2%.

Сорт встановлюють за сортовими документами на висіане насіння.

Ураження хворобами та пошкодження шкідниками визначається по шкалі: сильне, середнє, незначне, відсутнє.

Із хвороб враховують в'янення (збудник може передаватися через насіння, рослинні рештки, через ґрунт), борошнисту росу, аскохітоз, повитицю.

Із шкідників буркуну слід враховувати ті, які відзначаються значною шкодочинністю: листовий галовий довгоносик, буркуновий стеблоїд опіон, золотистий і буркуновий насіннеїди. Крім цього, слід мати на увазі, що на посівах буркуну можуть оселятися бульбочкові довгоносики, які шкодять всім бобовим травам, клопи сліпняки, які шкодять насінникам всіх бобових трав, а також люцерновий довгоносик-фітономус.

Посіви визнаються сортовими при відповідності насінників до

нормативних вимог апробації буркуну білого.

Приклад

Культура – буркун білий

Сорт – Донецький однорічний

Репродукція – I

Кількість оглянутих стебел – 50

Кількість оглянутих стебел важковідокремлюваних культурних рослин та бур'янів:

конюшина лучна – 2 (культура);

люцерна посівна – 2 (культура);

лобода біла – 1 (бур'яни);

рослин буркуну жовтого – 1 (бур'яни).

Відповідність посівів до сорту підтверджено наявністю атестату на висіяне насіння.

Домішки інших видів бобових трав в розрахунку на 100 м не перевищують для I репродукції встановленої норми і складають в середньому 7 рослин.

Обчислення

1. Домішок буркуну жовтого:

$$(1 \times 100) / (1 + 50) = 1,9\%$$

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 4

«___» _____ 2024 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Ткачуком Іваном Петровичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Гостюка Івана Васильовича,
лінійного агронома
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів буркуну білого
(культура)

в господарстві КСП «Землероб»
район, область Летичівський, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 10 га
в бригаді № 1 поле № 2 сівозміни
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з в чистому виді
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів отриманим з ІЗ УААН (м. Чабани)
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого
воно було одержано для розмноження одержано для розмноження в 2022 році
в Хмельницькій державній обласній с.-г. дослідній станції

4. Назва сорту, репродукція Донецький однорічний, репродукція I
що підтверджується атестатом на насіння №73
виданим відділом насінництва Інституту землеробства УААНУ

5. Характеристика апробованого травостою:

а) фактична площа насінника 10 га, апробується (I, II укіс) I укіс

б) загальний стан травостою добрий, густина оптимальна,
полеглість не спостерігається, пліщини відсутні
(густина, полеглість, пліщини)

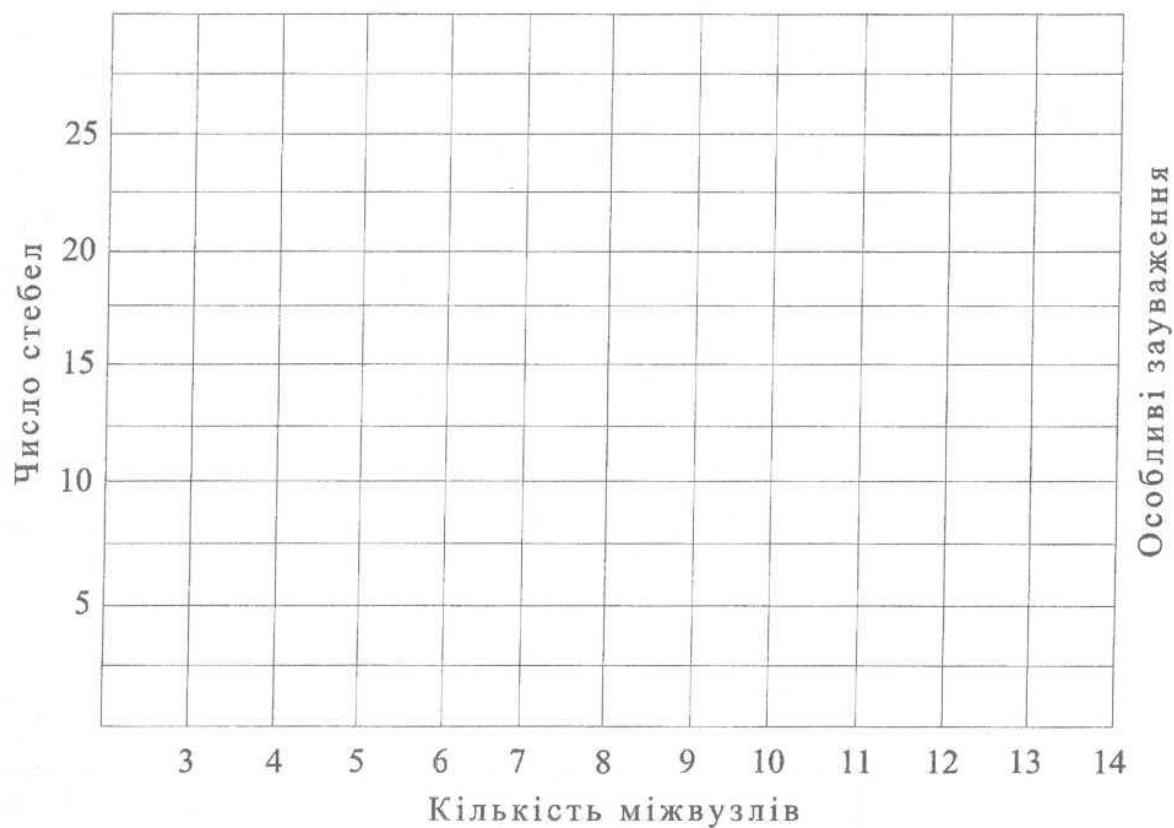
добра
(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини I укошу) _____

г) карантинні бур'яни не виявлено
(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____
конюшина лучна, люцерна посівна
(назва)

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний придатним на насінники
 репродукція I (перша), тип _____
Стан посіву відповідає нормативним вимогам апробації,
урожай зібрати на насіння

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

« ____ » _____ 20__ р.

М.П.

АПРОБАЦІЯ ЛЮЦЕРНИ

При апробації насінницьких посівів люцерни насінники повинні бути віднесені до однієї із таких груп: синя або посівна, синьогібридна, строкатогібридна, жовтогібридна, жовта.

Люцерна синя або посівна. Забарвлення квітки найчастіше має синій або фіолетовий колір.

Люцерна синьогібридна – забарвлення квітки світло-фіолетове, 5-14% рослин – світло-голубе, бузкове, брудно-жовте, зеленувато-жовте, найчастіше біле.

Строкатогібридна: забарвлення у квітки бузкове, світло-фіолетове, до 30-35% брудно-жовте, світло-голубе.

Люцерна жовта – суцвіття мають вінчик рівного жовтого кольору без інших домішок.

Під час апробації також визначають засмічення посівів іншими культурними та дикими видами бобових трав, встановлюють наявність важко-відокремлюваних культурних трав, важковідокремлюваних та карантинних бур'янів.

Техніка та методика апробації

Апробатор, проходячи по рівній діагоналі поля, через рівні проміжки віддалі проводить в 50 пунктах аналіз рослин. Запільне число стебел, що підлягають огляду, складає не менше 200 шт., в т.ч. в кожному із пунктів не менше 4.

Стебла для аналізу підбираються безвибірково. Не допускається відбір для аналізу стебел з однієї рослини. Віддаль між пунктами визначається діленням максимальної довжини діагоналі поля на кількість пунктів. Апробацію люцерни проводять під час масового цвітіння. Апробатор перед аналізом рослин перевіряє наявність документації на висіяне насіння і встановлює відповідність травостою до сорту визначеного в сортових документах. Дані польового аналізу заносяться

в польовий журнал апробатора, який є первинною документацією. Після проведеного польового огляду визначають:

1. Відповідність травостою до однієї з груп люцерни.
2. Наявність важковідокремлюваних культурних трав.
3. Наявність важковідокремлюваних бур'янів.
4. Засміченість іншими культурними і дикими видами бобових і злакових трав.
5. Встановлюється ураження хворобами та пошкодження шкідниками.

Нормативні вимоги

Фаза розвитку під час апробації – масове цвітіння.

Максимально допустима площа для одного польового контролю – 100 га.

Число пунктів для огляду рослин – 50

Кількість стебел, що підлягають огляду – не менше 200.

Просторова ізоляція – не менше 200 метрів.

Максимально допустиме засмічення посівів люцерни іншими культурними та дикими видами бобових трав:

еліти – 3 шт./100 м² посіву

I репродукції – 10 шт./100 м² посіву

II та наступних репродукцій – 25. шт./100 м² посіву.

При вирощуванні оригінального насіння люцерни не допускається засмічення посівів іншими важковідокремлюваними культурними та дикими видами трав.

Важковідокремлюваними культурними травами у люцерни посівної, синьогібридної і жовтогібридної вважають люцерну жовту, буркун білий, конюшину червону, лядвенець рогатий. Крім трав, до групи важковідокремлюваних включають також просо культурне (посівне). Важковідокремлюваними бур'янами є буркун жовтий, подорожник ланцетовидний, морква дика, мишій сизий, мишій зелений, щириця, лобода біла, лобода багатонасінна, суріпиця, просо волосяновидне.

До важковідокремлюваних культурних трав люцерни жовтої належать буркун білий, люцерна посівна, конюшина лучна, лядвенець рогатий.

До важковідокремлюваних бур'янів люцерни жовтої належать: буркун жовтий, мишій сизий, мишій зелений, гірчиця польова, лобода біла, лобода багатонасінна, суріпиця.

Ураження хворобами і пошкодження шкідниками визначається по шкалі: сильне, середнє, незначне, відсутнє, із зазначенням назв.

Хвороби, що враховуються: іржа несправжня, борошниста роса, аскохітоз, вілт.

Шкідники, що поширені на люцерні: люцернові міриди, попелиця, скосар люцерновий, листковий люцерновий довгоносик, жовтий люцерновий насіннеїд, люцерновий брунькоїд, насіннеїдка люцернова, люцерновий довгоносик фітономус, люцернова квіткова галиця.

Ділянки розміром 100 м² виділяються рівномірно віддалені одна від одної в кількості не менше 10.

Приклад

Культура – люцерна, група – синьогібридна

Сорт – Полтавчанка

Репродукція – I

Кількість оглянутих стебел люцерни синьогібридної – 200

Кількість важковідокремлюваних культурних рослин та бур'янів, насіння яких важковідокремлюється:

культурних: буркун білий – 1;

конюшина червона – 1;

бур'янів: подорожник ланцетолистий – 2;

суріпиця польова – 1;

квіткові паразити: повитиця польова – 1.

Рослин люцерни уражених аскохітозом – 1 шт.

Рослин люцерни пошкоджених листковим люцерновим довгоносом – 1

шт.

Рослини інших видів люцерни: жовтої – 1 шт.

Засміченість культурними і дикими бобовими травами складає в середньому 7 рослин /100 м² посіву.

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 5

«___» _____ 2024 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Ткачуком Іваном Петровичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Гостюка Івана Васильовича,
агронома
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів люцерни синьогібридної
(культура)

в господарстві КСП «Землероб»
район, область Летичівський, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 10 га
в бригаді № 1 поле № 1 сівозміни
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з _____
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів отриманим з ІЗ УААН (м. Чабани)
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого
воно було одержано для розмноження _____

4. Назва сорту, репродукція Полтавчанка
що підтверджується атестатом на насіння №74
виданим відділом насінництва Інституту землеробства УААНУ

5. Характеристика апробованого травостою:

а) фактична площа насінника 10 га, апробується (І, ІІ укіс) _____

б) загальний стан травостою задовільний, густина оптимальна,
полеглість не спостерігається, пліщини відсутні
(густина, полеглість, пліщини)

добра
(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини І укосу) _____

г) карантинні бур'яни _____
(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____
буркун білий, конюшина червона
(назва)

- ж) типовість, видова або сортова чистота (тільки для злаків і однорічних бобових) _____ %
- з) засміченість (для злаків) домішки гумая (для суданки), домішки гірких зерен (для кормового люпину) _____ %
- і) відхилені типи (тільки для житняка) при апробації в елітнонасінницьких господарствах) _____
- к) категорії (тільки для однорічних бобових та суданської трави) _____
- л) хвороби і шкідники аскохітоз, листовий люцерновий довгоносик
(ураження та пошкодження не значні)

6. Характеристика апробованих рослин

Стебла апробованої культури, шт.	Стебла культурних рослин, шт.	Видова чистота, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих культурних рослин	Стебла бур'янів, шт.	Засміче-ність, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих бур'янів
200		-	Буркун білий – 1			Подорожник лан. – 2
			Конюшина червона - 1			Суріпиця – 1

7. Характеристика апробованого сорту

- а) цей сорт вирощується в господарстві без заміни насіння з з серпня 2022 р.
б) господарська оцінка сорту (врожайність, отавність, посухостійкість, стійкість до шкідників та хвороб та ін.) *посухостійкий, стійкий до хвороб*

8. Висновки апробатора:

Апробований насінник _____ *люцерна*
(назва культури)

представляє собою:

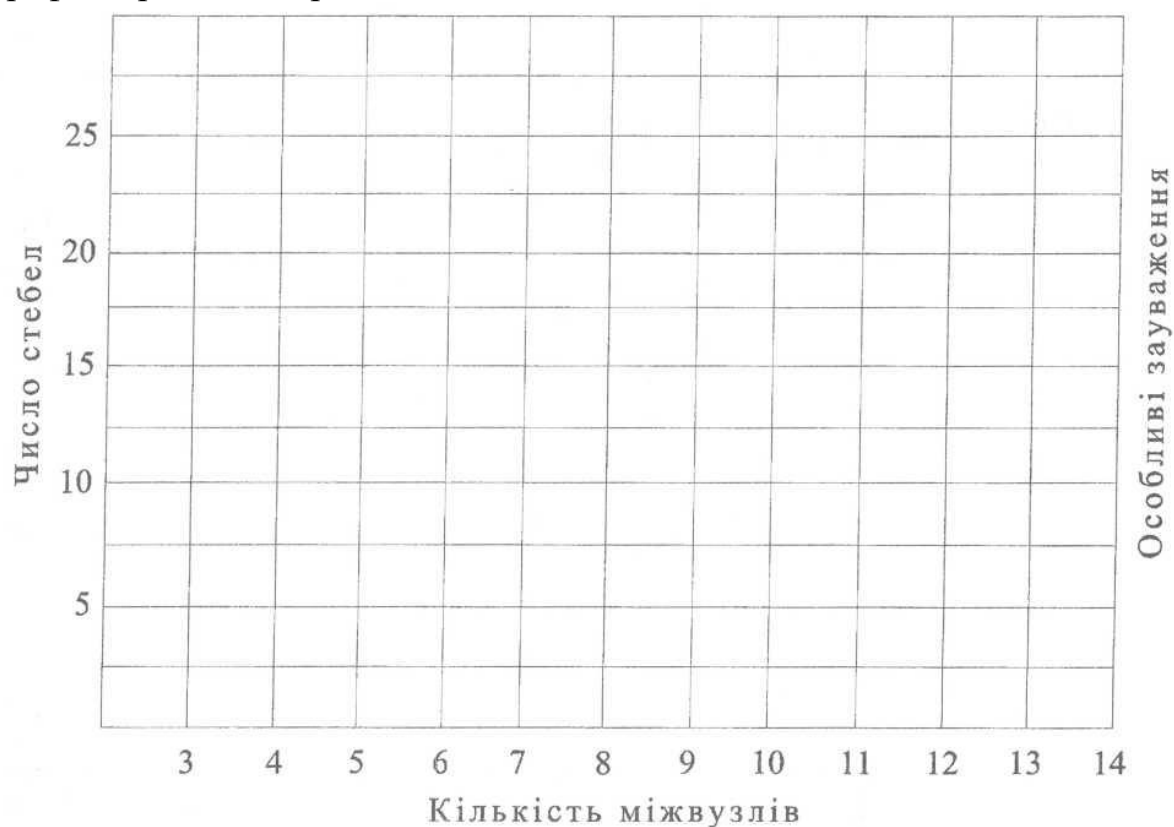
- а) посів сортовий, несортний (непотрібне закреслити) сортний
- б) вид, різновидність, група, тип люцерна мінлива група синьогібридна
- в) селекційний сорт Полтавчанка
(назва, номер)

- г) примітка в південно-західній частині поля виявлені вогнища
повищені польової

1. Варіаційний ряд числа міжвузлів

[illegible]

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний придатним на насінники
 репродукція I (перша), тип встановлено відповідність тривостою до
сорту, до збирання урожаю провести знищення вогнищ повитиці

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

« ____ » _____ 20 ____ р.

М.П.

АПРОБАЦІЯ ЕСПАРЦЕТУ

Під час апробації еспарцету встановлюють до якого із видів належить травостій. В Україні вирощують три види еспарцету: посівний, піщаний і закавказький.

Еспарцет посівний, виколистний або звичайний

(Onohrychis viciaefolia)

Цей вид належить до озимого типу розвитку. При весняному безпокровному посіві в перший рік вегетації не цвіте.

Стебла еспарцету посівного тонкі, заввишки 90 см, темно-зелені, у нижній частині добре облиствлені. Листки складні, непарноперисто-розсічені. Листочки дрібні, еліптичної форми, рідше ланцетні з притупленою верхівкою, темно-зелені, опушені з нижнього боку короткими прямостоячими волосками. Квітки великі рожеві, зібрані у короткі, густі, з широкою основою і притупленою верхівкою китиці. Довжина китиці при цвітінні майже наполовину менша, ніж при дозріванні. Прапорець квіточки довший від човника. Квітки перед цвітінням розміщені під прямим кутом до стержня суцвіття, а розкриті під тупим і звисають до низу. Кількість одночасно розкритих квіток на китиці 5-8, рідше більше. Боби великі. Маса 1000 насінин 17-22 г.

Еспарцет піщаний

(Onohrychis arenaria)

Цей вид належить до еспарцету, у якого розвиток проходить за ярим типом. При безпокровному весняному посіві зацвітає в перший рік вегетації.

Стебла у еспарцету піщаного заввишки до 125 см, виповнені або порожнисті. Облиствленість незначна. Листочки ланцетні, зелені у молодих пагонів, жовто-зелені, внизу опушені. Квітки дрібні /11 мм завдовжки/, зібрані у вузькі китиці веретеноподібної форми, до вершини злегка загострені. Бутони у верхній частині рослини притиснуті до осі. Забарвлення квітки рожеве з жовтуватим відтінком, завдовжки 10-11 мм. Прапорець квітки коротший від

човника, або дорівнює йому. Одночасно на китиці розкривається 3-4 квітки, більше рідко. Плоди – боби, дрібні 4-5 мм завдовжки. Маса 1000 насінин 12-15 г. Зимостійкість, посухостійкість і врожайність високі.

Еспарцет закавказький ***(Onohrychis antasiatica)***

Цей вид еспарцету представлений двома екологічними групами: східною і західною. Східний екотип включає сорти, які при безпокровному весняному посіві цвітуть і утворюють насіння в перший рік життя.

Західний кавказький екотип зацвітає лише на другий рік життя.

Стебла еспарцету закавказького досягають висоти 150 см, напіввиповнені або порожнисті. Молоді стебла сизі, опушені. Листочки яйцеподібної форми, великі (2-4 см завдовжки) сизі або сіро-зелені, з нижнього боку сріблясті.

Суцвіття – китиця. Форма циліндрична з вузькою основою і притупленою верхівкою, майже рівномірно широка. Квітки великі (11-14 мм завдовжки). Прапорець квітки рівний або коротший човника. Забарвлення квітки рожеве з фіолетовим відтінком. Одночасно розкритих квіток на китиці 3-4, рідше більше.

Техніка та методика апробації

Апробатор проходить через більшу діагональ поля, аналізує в 50 пунктах, які він визначає через рівні проміжки віддалі, не менше як 200 шт. стебел. Таким чином, в кожному пункті повинно бути проаналізовано не менше 4 стебел безвибірково. Максимальна площа для проведення одного апробаційного аналізу складає 100 га. Під час аналізу апробатор встановлює, чи дотримана гранична норма просторової ізоляції. Перед апробацією насінницьких посівів апробатор перевіряє наявність сортових документів на висіяне насіння і встановлює відповідність сорту до того, що зазначено в документах. Якщо посів проведено власним насінням відповідним сортовим документом має бути минулорічний акт апробації. Перед польовими обстеженнями апробатору досить ретельно слід ознайомитися з описом сорту. Якщо останній є міжвидовим гібридом, то за

морфологічними ознаками може займати проміжне місце. Такі сорти належать до гібридної групи еспарцету. Наприклад, сорт Південно-Український за морфологічними ознаками займає проміжне місце між піщаним в закавказьким двоукісним і належить до гібридної групи.

Якщо травостій являє собою суміш видів еспарцету, в акті зазначають «суміш видів».

Після проведеного польового аналізу рослин на основі даних польового журналу визначають:

1. Відповідність травостою до одного з видів, або до однієї з гібридних груп.
2. Наявність інших культурних і диких видів бобових трав.
3. Наявність важковідокремлюваних культурних рослин та бур'янів.
4. Встановлюється ураженість хворобами та шкідниками.

Нормативні вимоги

Фаза розвитку під час апробації – масове цвітіння.

Максимально допустима площа для одного польового контролю – 100 га.

Число пунктів для огляду рослин – 50.

Кількість стебел, що підлягають огляду – не менше 200.

Просторова ізоляція – не менше 200 м.

Максимально допустиме засмічення посівів еспарцету іншими культурними і дикими видами бобових трав в кількості:

посіви оригінальні – не допускається;

елітні посіви – 5 шт. на 100 м² посіву;

I репродукції – 10 шт. на 100 м² посіву;

II і наступних репродукцій – 50 шт. на 100 м² посіву.

До важковідокремлюваних культурних рослин належать:

у еспарцету закавказького – пшениця,

у еспарцету піщаного – пшениця, сочевиця, гречка,

у еспарцету виколистного – не має.

Якщо під час апробації апробатор виявить домішки еспарцету іншого виду, то їх слід віднести до числа важковідокремлюваних культурних рослин.

До важковідокремлюваних бур'янів належать:

- у еспарцету закавказького – стягників (родовик лікарський), жовтець польовий;
- у еспарцету піщаного і виколистного – чортоголовник, стягниковник (стягников малий).

Засміченість посівів іншими культурними і дикими видами бобових трав, а також важковідокремлюваними рослинами і бур'янами, в т.ч. карантинними, визначають під час польового апробаційного аналізу рослин.

Ураження хворобами та пошкодження шкідниками зазначають окомірно за шкалою: сильне, середнє, незначне, відсутнє і записують до акту апробації. Із хвороб враховують іржу, борошністу росу, аскохітоз; із шкідників: міріди, еспарцетовий трипс, скосар люцерновий, п'ятикрапковий довгоносик, еспарцетовий насіннеїд.

В акті апробації зазначається найбільш шкодочинна ураженість хворобами та пошкодженість шкідниками.

Приклад

Культура – еспарцет

Сорт – Кіровоградський 83

Репродукція – І

Площа – 10 га

В результаті перевірки сортових документів на висіане насіння та посівів сорту Кіровоградський 83 встановлено.

Вид – еспарцет закавказький.

За підрахунками даних польового журналу виділено:

- рослин еспарцету закавказького – 200.
- рослин еспарцету піщаного – 2.

Важковідокремлюваних культурних рослин – 3 (гречка культурна).

Важковідокремлюваних бур'янів – 2 (стягників малий).

Злісних бур'янів – 5 (пирій повзучий).

Ядовитих бур'янів – 1 (жовтець їдкий).

Засміченість іншими видами бобових трав (в даному випадку до таких належить еспарцет закавказький) на 100 м² складає в середньому не більше 2 рослин.

Ураженість хворобами насінницьких посівів еспарцету не виявлена.

По шкідниках встановлено незначне пошкодження еспарцетовим трипсом.

Враховуючи нормативи щодо апробації сортових посівів еспарцету, слід зазначити, що травостій за станом є однорідним і представлений видом еспарцету піщаного. Одержані результати польового обстеження дають підставу зазначити, що насінницькі посіви еспарцету піщаного сорту Полтавчанка відповідають вимогам щодо вирощування насіння бобових трав І репродукції.

За відповідними даними на основі проведеного заключення оформляється акт апробації ф. 198.

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 6

«___» _____ 2024 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Ткачуком Іваном Петровичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Ткачука Петра Васильовича,
агронома
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів еспартцету
(культура)

в господарстві селянська спілка «Прогрес»
район, область Летичівський, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 15 га
в бригаді № 1 поле № 10 сівозміни
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з _____
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів _____ отриманим
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого
воно було одержано для розмноження _____

4. Назва сорту, репродукція Кіровоградський 83, репродукція I
що підтверджується атестатом на насіння №215
виданим Інститутом землеробства УААНУ

5. Характеристика апробованого травостою:
а) фактична площа насінника 15 га, апробується (I, II укіс) I укіс
б) загальний стан травостою густота оптимальна,
полеглості та пліщин не має
(густота, полеглість, пліщини)

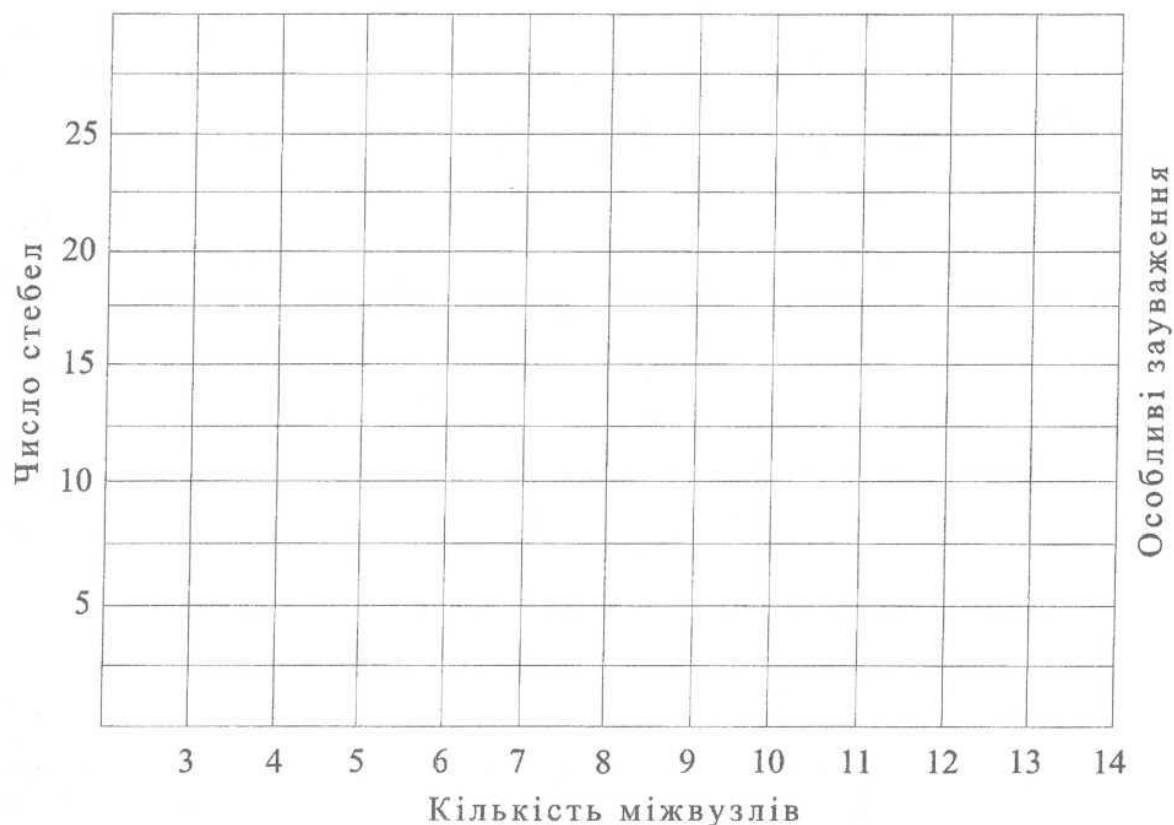
добра
(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини I укосу) _____

г) карантинні бур'яни відсутні
(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____
гречка культурна
(назва)

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний придатним для насінницьких цілей
 репродукція I (перша), тип стан насінників еспарцету відповідає
вимогам нормативів польової апробації культури і належить
до категорії РН-1-3

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

« ____ » _____ 20__ р.

М.П.

АПРОБАЦІЯ ТИМОФІЇВКИ ЛУЧНОЇ

Сортові посіви тимофіївки лучної визначають на основі визначення видової чистоти. Ідентифікацію рослин тимофіївки лучної проводять безпосередньо під час польового огляду за методикою на основі апробаційних ознак, зсилаючись на біолого-морфологічні особливості культури.

Біолого-морфологічна характеристика

Тимофіївка лучна (*Phleum pratense*) належить до багаторічних злакових трав. Залежно від умов вирощування виділяються екологічні групи: лісостепова, європейсько-гірська, алтайська і т.д. В Україні сорти лісостепової групи середньоєвропейського заплавного екотипу, який характеризується прямостоячою щільною формою куща. Листки довгі, широкі, зелені, темно-зелені. Стебла тонкі, облиствені на 2/3 висоти. Відростання з весни і після першого укусу добре.

Коренева система мичкувата, створює дерновий шар. Стебла заввишки 80-120 см, прямостоячі або колінчасто-зігнуті в нижній частині. Залежно від цього кущ може бути щільним, нещільним, розлогим. Листки лінійного типу, плоскі, м'які, неопушені, завдовжки 8-40 см. По просторовому положенні бувають прямостоячі, підняті, горизонтальні, похилі. Характер розміщення листків на стеблі буває низький (тип пасовищний), висотний (укісний тип).

Суцвіття – густа колосоподібна волоть циліндричної форми, завдовжки 5-20 см, діаметром 0,3-1,0 см. Цвітіння триває 5-8 днів. Плід – зернівка вкрита світло-сірими квітковими плівками продовгувато-овальної форми.

Апробаційні ознаки

Здатність тимофіївки лучної давати відповідну кількість укусів за вегетаційний період. Згідно цієї ознаки сорти представлені такими типами, як двоукісні, одноукісні і проміжні. Здатність забезпечувати високу отавність є важливою біолого-апробаційною ознакою. Під час огляду посівів в полі

звертають увагу на колір рослин. Він має бути темно-зелений або світло-зелений. Крім цього, враховують морфолого-апробаційні ознаки, форму куща (пряmostояча, напіврозлога, розлогощільна, нещільна).

Форма суцвіть (циліндрична або комбінована, конусоподібна у верхній частині, або циліндрично-конусоподібна), облиствленість визначається довжиною та шириною листка, а також розміщенням по висоті стебла і положенням до стебла (висота рослин, товщина і грубість стебла).

Завдання сортового контролю

В завдання сортового контролю входить визначення видової чистоти тимофіївки лучної і засміченості культурними видами трав, в т.ч. важковідокремлюваними, а також засміченості бур'янами, в т.ч. важковідокремлюваними. До культурних важковідокремлюваних трав належать: лядвенець рогатий, конюшина рожева, конюшина біла. Щавель горобиний, метелики звичайні, незабудка польова, суховершки звичайні, підмаренник м'який, зірочник середній, ромашка непахуча, мітлюг звичайний, медунка шерстиста, деревій звичайний, маруна, фіалка польова належать до важковідокремлюваних бур'янів. Крім цього, під час апробації визначається ураженість хворобами та пошкодженість шкідниками за шкалою: сильна, середня, незначна, відсутня.

Хвороби тимофіївки лучної : ріжки (гриб заражає квітку і утворює замість зав'язі склероції у вигляді чорно-фіолетових ріжків довжиною до 1-3 см); чохликovidна хвороба, на верхній частині стебла, утворює чохлик із міцного сплетіння грибниці жовтого, оранжевого або червоного забарвлення з помітними на поверхні дрібними темними крапками.

Шкідники тимофіївки лучної: колосова муха. Шкоди завдають лимонно-жовті 7-8 мм довжиною личинки. Вони проникають у піхву листка і точку росту суцвіття. При ранньому пошкодженні зародок суцвіття знищується повністю. Пізніше личинки живляться колосками, внаслідок чого частина стержня суцвіття або весь стержень до його виходу з піхви оголяється.

Хлібний кліщ поселяється в піхві листка (над верхнім листком), де живиться тканинами стебел. Ріст пошкодженого стебла припиняється і потоншується, а потім скручується. При пошкодженні рослин в ранній фазі розвитку спостерігається пожовтіння центрального листка, в більш пізній - білоколосість. Насіння не утворюється.

Злакові попелиці. Попелиці та їх личинки висмоктують сік з листків, спостерігається їх пожовтіння та скручування, внаслідок чого затримується колосіння рослин, зерно формується щупле. Сильно пошкоджені рослини не плодносять зовсім.

В акті апробації зазначаються найбільш шкодочинні виявлені хвороби та шкідники. В завдання сортового контролю входить визначення дотримання норми просторової ізоляції.

Нормативні вимоги

Посіви тимофіївки лучної різних років використання та укосів необхідно апробувати окремо.

Норма просторової ізоляції складає 400 м. Фаза розвитку під час апробації – повне колосіння. Максимально допустима площа проведення одного польового обстеження складає 100 га. Число пунктів огляду рослин – не менше 100. Кількість стебел, що підлягають огляду – не менше 500. Кількість стебел, що підлягають огляду в одному пункті – 5. Максимально допустиме засмічення посівів тимофіївки лучної іншими видами злакових та бобових трав в розрахунку кількості рослин на 100 м²:

1. Домішки інших видів злакових трав:

посіви оригінальні – не допускаються;

посіви елітні – 10;

посіви I репродукції – 40;

посіви II репродукції і наступних – 200, в т.ч. види, насіння яких не відрізняється від основної культури.

2. Домішки інших видів бобових трав. Нормуються домішки конюшини

повзучої та гібридної:

посіви оригінальні – не допускаються;

посіви елітні – 5;

посіви I репродукції – 10;

посіви II репродукції та наступних – 200.

Засмічення злаковими травами та бобовими (конюшина повзуча та гібридна) визначається безпосередньо під час апробації за підрахунком наявності таких на ділянках 100 м² (безпосередньо це ділянка за розмірами 10 × 10 м) кількість таких виділяється в розрахунку однієї на 10 пунктів огляду. Ділянки виділяються рівномірно віддалені одна від іншої.

За критерій засміченості приймається середнє арифметичне значення після проведених обчислень. Якщо одержані результати не відповідають нормативним вимогам, насінницькі посіви визначають як такі, що належать до несортних.

Видова чистота оригінальних та елітних посівів повинна бути не нижче 95%, репродукційних – 90%.

Техніка та методика апробації

В процесі апробаційної оцінки травостою в полі визначають і відмічають в акті апробації загальний стан посіву, ступінь ураження хворобами, пошкодження шкідниками, його однорідність, дотримання просторової ізоляції, наявність бур'янів.

Апробатор проходить по більшій діагоналі поля, аналізує на пні в 100 пунктах не менше як 500 стебел. Під час аналізу рослин необхідно визначити відповідність апробаційних рослин до виду грястиця збірна.

Перед апробацією апробатор перевіряє наявність документів на висіане насіння і підтверджує відповідність насінницьких посівів до селекційного сорту, зазначеного в перевірених документах.

Також необхідно встановити в групі аналізованих рослин наявність важковідокремлюваних культурних трав, важковідокремлюваних бур'янів і наявність рослин інших культурних трав та бур'янів, які не належать до групи

важковідокремлюваних бур'янів і не належать до групи важковідокремлюваних культурних рослин.

Таким чином, в кожному пункті апробатор підбирає безвибірково не менше 5 рослин для аналізу і встановлює видову відповідність тимофіївки лучної. Разом з цим під час аналізу рослин він підраховує, при наявності, кількість рослин інших видів культурних трав (в т.ч. важковідокремлюваних) та бур'янів (в т.ч. важковідокремлюваних). Одержані дані записує в польовий журнал.

Приклад

Культура – тимофіївка лучна

Площа насінницького посіву – 15 га

Сорт – Люлінецька 1

Репродукція – 1

Проаналізовано стебел всіх – 500

Стебел тимофіївки лучної – 480

Інших стебел культурних трав – 9

в т.ч. грястиці збірної – 3

в т.ч. вівсяниці лучної – 2

в т.ч. важковідокремлюваних:

конюшини рожевої – 2

конюшини білої – 2

Бур'янів всіх – 11

в т.ч. суріпиця – 3

грабельки звичайні – 4

в т.ч. важковідокремлюваних:

підмаренника м'якого – 1

деревію звичайного – 3

Ураженості хворобами та пошкодженості шкідниками не виявлено.

Обчислення

Видової чистоти: $480 \times 100 / 500 = 96\%$

1. Загальної засміченості: $20 \times 100 / 500 = 4\%$

2. Засміченості культурними травами: $9 \times 100 / 500 = 1,8\%$

в т.ч. важковідокремлюваними: $4 \times 100 / 500 = 0,8\%$

3. Засміченості бур'янами $11 \times 100 / 500 = 2,2\%$

в т.ч. важковідокремлюваними: $4 \times 100 / 500 = 0,8\%$

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 7

«___» _____ 2024 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Ткачуком Іваном Петровичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Богдановича Василя Івановича,
заступника керівника господарства по кормовиробництву
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів тимофіївки лучної
(культура)

в господарстві КСП «Зоря»
район, область Хмельницький, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 15 га
в бригаді № 1 поле № 2 сівозміни 1
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з в чистому виді
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів придбаним
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого воно було одержано для розмноження _____

4. Назва сорту, репродукція Люлінецька 1, репродукція I
що підтверджується атестатом на насіння №118
виданим Люлінецькою дослідною станцією

5. Характеристика апробованого травостою:

а) фактична площа насінника 15 га, апробується (I, II укіс) I укіс

б) загальний стан травостою добрий,

полеглості та пліщин не має

(густота, полеглість, пліщини)

густота та вирівняність посіву оптимальні

(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини I укосу) _____

г) карантинні бур'яни не виявлені

(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____

конюшина рожева та біла

(назва)

Стебла апробованої культури, шт.	Стебла культурних рослин, шт.	Видова чистота, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих культурних рослин	Стебла бур'янів, шт.	Засміче-ність, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих бур'янів
480	500	96	Грястиця – 3	11	2,2	Підмаренник – 1
			Вівсяниця – 2			Деревій – 3

а) цей сорт вирощується в господарстві без заміни насіння з 2022 р.
б) господарська оцінка сорту (врожайність, отавність, посухостійкість, стійкість до шкідників та хвороб та ін.) *врожайність та отавність добра*

а) посів сортовий, несортний (непотрібне закреслити) сортний

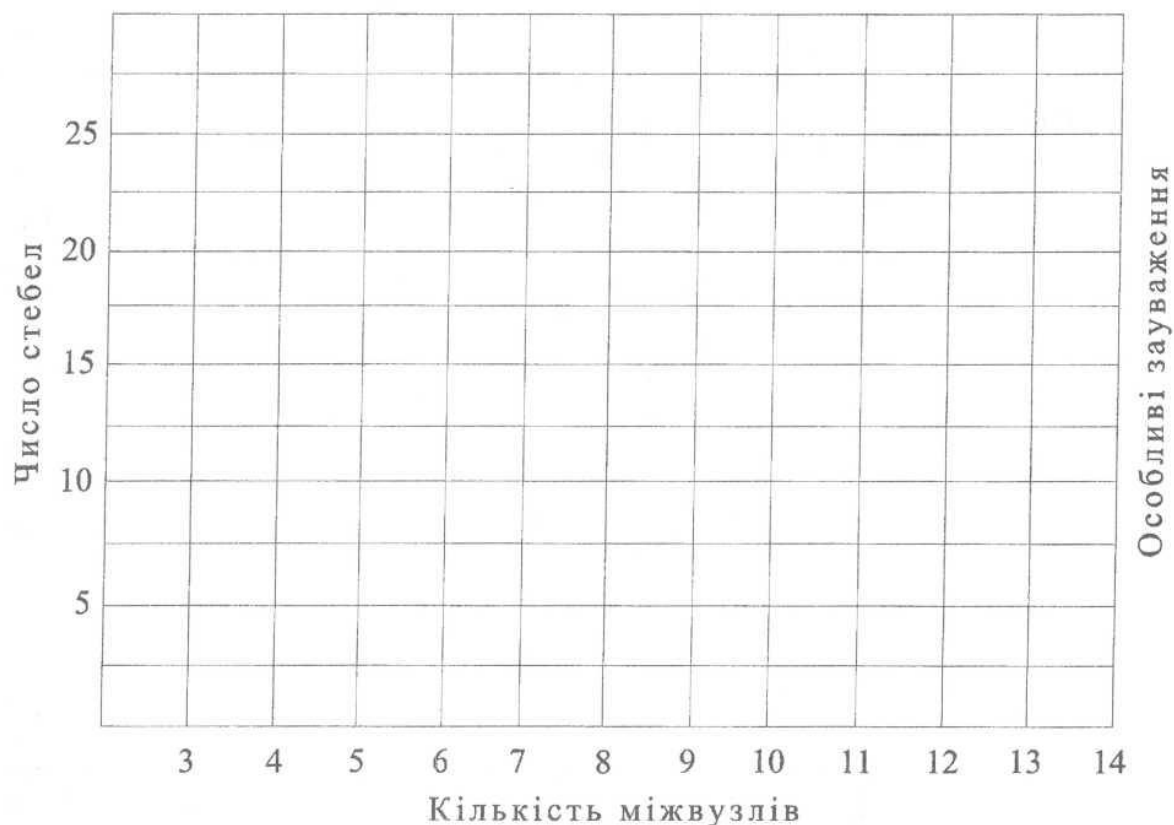
б) вид, різновидність, група, тип лісостеповий екотип заплавної
середньоросійський

в) селекційний сорт Люлінецька 1
(назва, номер)

г) примітка сорт належить до закавказької екологічної групи

[illegible]

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний сортним
 репродукція I (перша), тип рекомендується своєчасно провести видові
прополки. При обмолоті посівів та очистці насіння не допускати
механічного змішування. Посів відповідає вимогам ДСТУ-2240-93

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

«___» _____ 20__ р.

М.П.

АПРОБАЦІЯ ГРЯСТИЦІ ЗБІРНОЇ

Сортові посіви грястиці збірної визнають на основі визначення видової чистоти за результатами проведеної апробації. Під час апробації встановлюється наявність інших видів трав культурних, в т. ч. важковідокремлюваних, а також наявність важковідокремлюваних бур'янів, тобто безпосередньо тих рослин, які впливають на видову чистоту.

Біолого-морфологічна характеристика

Грястиця збірна (*Dactilis glomerate*) – багаторічний, нещільнокущовий, верховий злак.

Коренева система мичкувата, добре розвинена, кущ мінливий за формою: від прямостоячого щільного до напіврозлогого нещільного і навіть розлогого. Стебла прямостоячі або частково в нижній частині колінчастозігнуті. Висота стебел сягає 90-100 см, кількість міжвузлів від 4 до 8. Листки лінійного типу, широкі, молоді складені човником, стеблові листки в середньому завдовжки 23-25 см. Суцвіття – волоть, з двобічним розміщенням гілок. Запилення перехресне. Цвітіння розпочинається з верхівки волоті і проходить протягом 6-8 днів в основному в ранішню пору дня. Плід зернівка огорнута квітковою та колосовою лусками.

За екологічною класифікацією виділяються групи і екотипи. На території України поширені сорти, які належать до північної групи екотипів середньоросійського суходольного та середньотайгового заплавного. Рослини середньоросійського суходольного екотипу високопродуктивні, високорослі, темно-зелені або зелені, добре облиствені, відростають швидко. Листки м'які, довгі. Кущ низькозімкнутий, прямостоячий.

Середньотайговий заплавний екотип.

Висота рослин значна. Кущ прямостоячий або напіврозлогий. Листя широке, середньої довжини. Рослини весною розвиваються повільно.

Апробаційні ознаки

Характер кушіння, форма куща, співвідношення генеративних та вегетативних органів, облиствленість (значна, незначна), товщина стебел і їх грубість (товсті, середньої товщини, тонкі, м'які, грубі). Крім цього, до апробаційних ознак належить розмір листків і характер їх положення (поникаючі, горизонтального положення, згорнуті і нерозгорнуті). Слід відмітити, що згадані ознаки можуть залежно від умов вирощування до певної міри піддаватись мінливості.

Завдання сортового контролю

В завдання сортового контролю входить визначення однорідності травостою, загальної засміченості насінницьких посівів іншими видами культурних трав та бур'янами, визначення ураженості хворобами і пошкодженості шкідниками за шкалою: сильна, середня, незначна, відсутня. Крім того, з складу загальної засміченості культурними травами та бур'янами, визначають окремо наявність важковідокремлюваних культурних рослин та бур'янів по видах. В заключенні визначається видова чистота відношенням числа стебел грястиці збірної до загального числа проаналізованих рослин і встановлюється відсоток засміченості бур'янами.

Окремо встановлюється засміченість всіма іншими видами трав в середньому на 100 м² в цілому. Важковідокремлювані культурні трави та бур'яни, насіння яких важковідокремлюється від насіння грястиці збірної: до перших належить райграс пасовищний, райграс багатоукісний, вівсяниця лучна, вівсяниця червона, вівсяниця овеча, житняки, лисохвіст лучний. Бур'яни – медунка шерстиста, стоколос польовий, стоколос м'який, грабельки звичайні, волошка синя, подорожник ланцетолистий.

Найбільш поширені три шкідники, що пошкоджують грястицю збірну: колоскова муха (личинки за піхвами останнього листка пошкоджують суцвіття до його виходу, а потім ніжку суцвіття), шведська муха (личинки живляться в середині стебел сходів, внаслідок цього центральний лист жовтіє, стебло потім

гине), хлібний кліщ (в результаті пошкодження центральний лист стебла відмирає). В Лісостеповій зоні інколи може зустрічатись пошкодження рослин грястиці збірної злаковою попелицею.

Хвороби аналогічні до таких, що поширені на культурі трави тимофіївки лучної. В завдання сортового контролю входить також визначення дотримання норми просторової ізоляції.

Нормативні вимоги

Апробація насінницьких посівів різних за походженням відносно періоду використання та різних укосів апробується окремо.

Норма просторової ізоляції складає 400 м.

Фаза розвитку під час апробації – повне колосіння.

Максимально допустима площа, що підлягає основному польовому обстеженню - 100 га.

Число пунктів для огляду всієї площі – 100.

Кількість стебел, що підлягають огляду в одному пункті – 5.

Максимально допустиме засмічення іншими видами трав в розрахунку кількості рослин на 100 м²:

посіви оригінальні – не допускається;

посіви елітні – 10;

посіви I репродукції – 40;

посіви II та наступних репродукцій – 200.

Відповідний показник встановлюється внаслідок підрахунків інших видів трав на ділянці розміром 10 × 10 м, яка виділяється для обстеження в кожному 10 пункті огляду та аналізу рослин. (Всіх разом повинно бути 10 ділянок).

Видова чистота оригінальних посівів повинна бути не меншою 95%, репродукційних – не меншою 90%.

Техніка та методика апробації

За методикою апробації необхідно перевірити наявність сортових

документів, встановити відповідність сорту, зазначеного в документах, до того, що підлягає апробації, дати оцінку однорідності травостою, загальному стану посівів, визначити ступінь пошкодження шкідниками та ураження хворобами, встановити дотримання просторової ізоляції.

Техніка та методика огляду і аналізу рослин аналогічна до такої, що висвітлена по культурі тимофіївки лучної.

Приклад

Культура – грястиця збірна

Площа насінницького посіву – 10 га

Сорт – Київська рання І

Репродукція – 1

Проаналізовано стебел всіх – 500

Стебел грястиці збірної – 485

Пошкоджено шведською мухою – 1

Стебел інших культурних трав – 8

в т. ч. тимофіївки лучної – 4

в т.ч. важковідокремлюваних:

вівсяниці лучної – 2

райграсу багатоукісного – 2.

Стебел бур'янів – 7

в т.ч. лобода біла – 1

ромашка непахуча – 4

в т. ч. важковідокремлюваних:

стоколосу польового – 1

подорожника ланцетовидного – 1.

Просторова ізоляція дотримана.

Виявлено незначне пошкодження шведською мухою.

Обчислення

1. Видової чистоти $485 \times 100 / 500 = 97\%$

2. Загальної засміченості $15 \times 100 / 500 = 3\%$
3. Засміченості культурними травами $8 \times 100 / 500 = 1,6\%$
в т.ч. важковідокремлюваними $4 \times 100 / 500 = 0,8\%$
4. Засміченості бур'янами $7 \times 100 / 500 = 1,4\%$
в т.ч. важковідокремлюваними $2 \times 100 / 500 = 0,4\%$.

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 8

«___» _____ 2024 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Ткачуком Іваном Петровичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Гнатюка Івана Васильовича
агронома
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів грястиці збірної
(культура)

в господарстві КСП «Зоря»
район, область Летичівський, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 10 га
в бригаді № 1 поле № 5 сівозміни 1
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з в чистому виді
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів придбаним
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого воно було одержано для розмноження _____

4. Назва сорту, репродукція Київська рання, репродукція I
що підтверджується атестатом на насіння №100
виданим Уладово-Люлінецькою державною с.-г. дослідною станцією

5. Характеристика апробованого травостою:

а) фактична площа насінника 10 га, апробується (I, II укіс) I укіс

б) загальний стан травостою добрий,

полеглості та пліщин не має

(густота, полеглість, пліщини)

оптимальна

(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини I укосу) _____

г) карантинні бур'яни не виявлені

(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____

вівсяниця лучна та райграс багатоукісний

(назва)

ж) типовість, видова або сортова чистота (тільки для злаків і однорічних бобових) видова чистота 97%

з) засміченість (для злаків) домішки гумая (для суданки), домішки гірких зерен (для кормового люпину) важковідокремлюваними бур'янами 0,4%

і) відхилені типи (тільки для житняка) при апробації в елітнонасінницьких господарствах) _____

к) категорії (тільки для однорічних бобових та суданської трави) _____

л) хвороби і шкідники не значне пошкодження шведською мухою

6. Характеристика апробованих рослин

Стебла апробованої культури, шт.	Стебла культурних рослин, шт.	Видова чистота, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих культурних рослин	Стебла бур'янів, шт.	Засміченість, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих бур'янів
500	485	97	Вівсяниця – 2	7	1,4	Стоколос польовий – 1
			Райграс багатокісний – 2			Подорожник ланцетовидний – 1

7. Характеристика апробованого сорту

а) цей сорт вирощується в господарстві без заміни насіння з 2022 р.
б) господарська оцінка сорту (врожайність, отавність, посухостійкість, стійкість до шкідників та хвороб та ін.) високоврожайний

8. Висновки апробатора:

Апробований насінник _____ *грястиці збірної*
(назва культури)

представляє собою:

а) посів сортовий, несортний (непотрібне закреслити) сортний
 б) вид, різновидність, група, тип група північна, екотип
середньоросійський заплавий

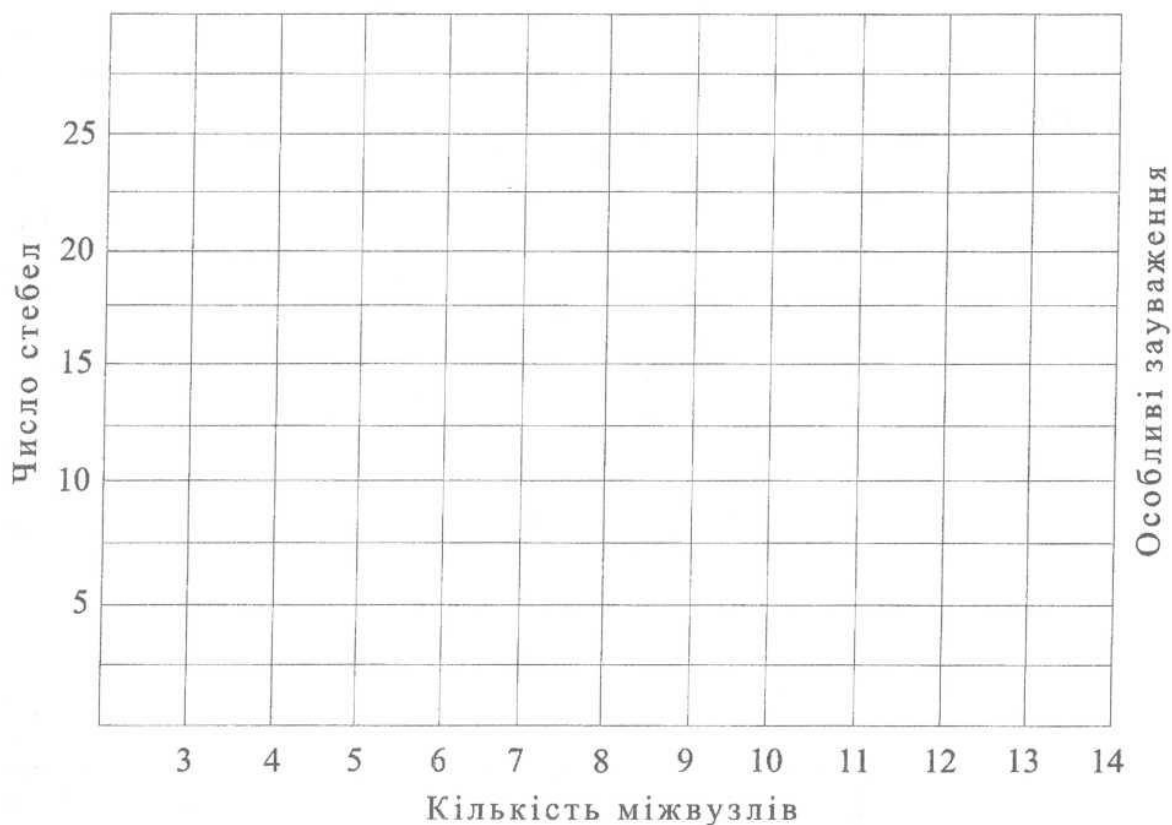
в) селекційний сорт Київська рання 1
(назва, номер)

г) примітка

1. Варіаційний ряд числа міжвузлів

[illegible]

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний сортним
 репродукція I (перша), тип до обмолоту урожаю провести видову
прополку від вівсяниці лучної та райграсу багатоукісного. Посів відповідає
вимогам ДСТУ-2240-93 і підлягає збиранню на насіння.

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

«___» _____ 20__ р.

М.П.

АПРОБАЦІЯ КОСТРИЦІ ЛУЧНОЇ (ВІВСЯНИЦЯ ЛУЧНА)

Сортові посіви костриці лучної на насінницькі потреби визнають придатними за результатами проведеної апробації на основі визначення видової чистоти і відповідності інших нормативних показників, що встановлюються під час підрахунків та обчислень.

Біолого-господарсько-морфологічна характеристика

Костриця лучна (*Festuca pratensis*) характеризується як багаторічний нещільнокущовий, напівверховий злак озимого типу розвитку. Ростає в умовах різних ґрунтово-кліматичних зон. В культурі розповсюджена по території України. Добре розвивається на глибоких, рихлих, достатньо вологих ґрунтах та осушених болотах. Характеризується також високою засухостійкістю. Весною відростає рано, добре відростає після скошування і випасання. Стійка до випасання. В сприятливих умовах удержується в травостой до 6-7 років і більше. Добре переносить осінні заморозки і затоплення весняними талими водами. В фазі цвітіння в 100 кг трави знаходиться 26,3 корм. од. і 2,2 кг перетравного протеїну. В культурі дає високі урожаї пасовищного корму і сіна.

Коренева система у костриці лучної добре розвинена, мичкувата, зрідка з невеликим кореневищем, проникає в ґрунт на 80-100 см. Основна маса кореневої системи розміщується в орному шарі ґрунту. Кущ прямостоячий, зімкнутий, напіврозлогий, деколи розлогий. Стебла заввишки 60-110 см, правостоячі або колінчатоприпідняті, зрідка полегли. Облиствленість добра, кількість міжвузлів 4-5. Листки лінійного типу від темно-зелених до світло-зелених, шорсткі. В основі листової пластинки часто утворюються серцеподібні вушка, які охоплюють стебла. Піхва листка відкрита, гола, гладенька.

Суцвіття – волоть, 15-25 см довжиною, часто за розміром мінлива, іноді забарвлена антоціаном у червоний або буроватий колір. Короткі гілочки суцвіття (0,5-8 см) мають 1-2 колоски, довгі (4-12 см) від 2 до 10 колосків.

Колоски лінійні, ланцетоподібні, багатоквіткові, завдовжки 6-20 мм,

жовто-зелені з фіолетовим відтінком. Колоскові луски маленькі, ланцето-подібної форми. Квіткові луски подібні за формою до колоскової луски.

Плід – зернівка, округла, іноді плоска, зверху опукла, з подовженою борозенкою, за довжиною від 4,5 до 8 мм.

Сорти-популяції костриці лучної відрізняються комплексом морфологічних ознак і біологічних особливостей, на основі яких виділяються п'ять екологічних груп. Три з них найбільш поширені на території України – середньоросійська рівнинна, північнокавказька, закавказька.

Середньоросійська рівнинна (проміжна). Екогрупа включає три екотипи: заплавної нещільнокущовий, заплавної щільнокущовий (ранньоукісний) і лучностеповий.

Закавказька екогрупа об'єднує декілька екотипів: гірський, передгірний, сухих схилів та низин і деякі дикорослі популяції.

Апробаційні ознаки

Найбільш поширеними морфологічними ознаками є форма куща (прямостояча, зімкнута, напіврозлога, розлога), товщина стебла, висота, облиствленість, ніжність травостою, характер розміщення листків, їх розміри, форма суцвіття.

Залежно від умов вирощування згадані ознаки можуть зазнавати фенологічної мінливості.

Сорти костриці лучної характеризуються комплексом біологічних особливостей і практично не відрізняються за морфологічними ознаками.

Ряд господарсько-біологічних ознак, які найбільш характерні для сортів костриці лучної – зимостійкість, стійкість проти весняного затоплення, здатність сорту відростати навесні, після укосів і випасання, а також тривалість вегетаційного періоду і окремих фенологічних фаз розвитку, насіннева продуктивність, стійкість проти хвороб, вилягання, посухостійкість, довговічність.

Завдання сортового контролю

За завданням сортового контролю необхідно встановити придатність насінницьких посівів для використання урожаю на насіння. Виходячи з цього, необхідно за завданням сортового контролю визначити видову чистоту, загальну засміченість, засміченість культурними травами, в т.ч. важковідокремлюваними, бур'янами, в т.ч. важковідокремлюваними. Під час сортового контролю необхідно також встановити ступінь пошкодження хворобами та шкідниками за шкалою: сильна, середня, незначна, відсутня.

Згідно встановлених вимог окремо визначається засміченість всіма іншими видами трав в середньому на 100 м².

До зазначених важковідокремлюваних культурних трав в посівах костриці лучної належать: вівсяниця червона, вівсяниця очеретяна, райграс пасовищний, райграс багатоукісний, грястиця збірна.

Бур'яни – пирій повзучий, стоколос м'який, стоколос польовий, грабельки звичайні, щучник – є важковідокремлюваними в насінницьких посівах вівсяниці лучної.

Найбільш поширені шкідники костриці лучної: хлібний або зерновий кліщ, хлібні пильщики або трачі, шведська муха, колоскові мухи.

Від пошкодження зерновим кліщем відмирає центральний листок, хлібний пильщик і пошкоджують стебла трави всередині, вигризаючи вміст соломини. Пошкодження шведською мухою виникає внаслідок живлення личинок всередині стебел сходів, в дальнішому гине стебло. Колоскова муха (личинки) за піхвами останнього листка пошкоджують суцвіття до його виходу. Внаслідок цього стержень колоса темніє, колоски відпадають.

Найбільш поширеними хворобами є ріжки (гриб, заражаючи квітки, утворює замість зав'язі склероції – ріжки довжиною 1-3 см) та чохликовидна хвороба (на верхній частині стебла утворюється чохлик з міцного сплетіння грибниці збудника, чохлик повстятий, білий, пізніше стає золотисто-жовтим, оранжевим, червоно-бурим).

Крім цього, в завдання сортового контролю входить визначення

дотримання просторової ізоляції.

Нормативні вимоги

Апробація насінницьких посівів різних за походженням відносно періоду використання та різних укосів проводиться окремо. Аналіз рослин проводиться на пні.

Норма просторової ізоляції складає 400 м.

Фази розвитку під час апробації – повне колосіння.

Максимально допустима площа, що підлягає одному польовому обстеженню – 100 га.

Кількість пунктів для огляду всієї площі – 100.

Кількість рослин, що підлягають огляду в одному пункті – не менше 5.

Загальна кількість оглянутих стебел – не менше 500.

Максимально допустиме засмічення іншими видами трав в розрахунку кількості рослин на 100 м²:

посіви оригінальні – не допускається;

посіви елітні – 10;

посіви I репродукції – 40;

посіви II та наступних репродукцій – 200.

Показник даного нормативу встановлюється внаслідок підрахунків інших видів трав на ділянках 10 × 10 м, які виділяються для підрахунку в кожному десятому пункті огляду рослин. За критерій приймається середньоарифметичне значення. Загальна кількість таких пунктів повинна складати не менше 10. Для визнання посівів костриці лучної сортовими видова чистота має відповідати вимогам Держстандарту ДСТУ-2240-93, тобто для оригінальних та елітних посівів вона має складати не менше 95%, для репродукційних – не менше 90%.

Приклад

Культура – костриця лучна

Площа насінницького посіву – 15 га

Сорт – Люлінецька 3

Репродукція – II

Проаналізовано всіх стебел – 505

Стебел вівсяниці лучної – 493

Стебел інших культурних трав – 7

в т.ч. стоколосу безостого – 2,

в т.ч. важковідокремлюваних культурних трав – 5,

з них грястиці збірної – 3;

райграсу пасовищного – 2.

Стебел бур'янів – 5,

в т.ч. моркви дикої – 2

в т.ч. важковідокремлюваних бур'янів – 3,

з них пирію повзучого – 3.

Просторова ізоляція дотримана. Виявлено незначне ураження чохликovidною хворобою. Пошкодженості шкідниками не встановлено.

Обчислення

1. Видової чистоти $493 \times 100 / 505 = 97,6\%$

2. Загальної засміченості $12 \times 100 / 505 = 2,4\%$

3. Засміченості культурними травами $7 \times 100 / 505 = 1,38 \approx 1,4\%$

в т.ч. важковідокремлюваними $(3 + 2) \times 100 / 505 = 0,99\% \approx 1\%$

4. Засміченості бур'янами $5 \times 100 / 505 = 0,99\% \approx 1\%$

в т.ч. важковідокремлюваними $3 \times 100 / 505 = 0,59\% \approx 0,6\%$

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 9

«___» _____ 2024 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Ткачуком Іваном Петровичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Іванова Петра Григоровича
агронома відділку №1
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів костиріци лучної
(культура)

в господарстві колективне селянське підприємство «Мир»
район, область Теофіпольський, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 15 га
в бригаді № 1 поле № 8 сівозміни 1
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з _____
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів отриманим
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого воно було одержано для розмноження _____

4. Назва сорту, репродукція Люлінецька 3, репродукція I
що підтверджується свідомством на насіння №135 від 03.02.2023 р.
виданим Уладово-Люлінецькою селекційно-дослідною станцією

5. Характеристика апробованого травостою:
а) фактична площа насінника 15 га, апробується (I, II укіс) I укіс
б) загальний стан травостою задовільний, густина оптимальна,
полеглість не значна, пліщини відсутні
(густина, полеглість, пліщини)

добра
(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини I укошу) _____

г) карантинні бур'яни не виявлені
(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____
грястиця збірна, райграс пасовищний, засміченість 1%
(назва)

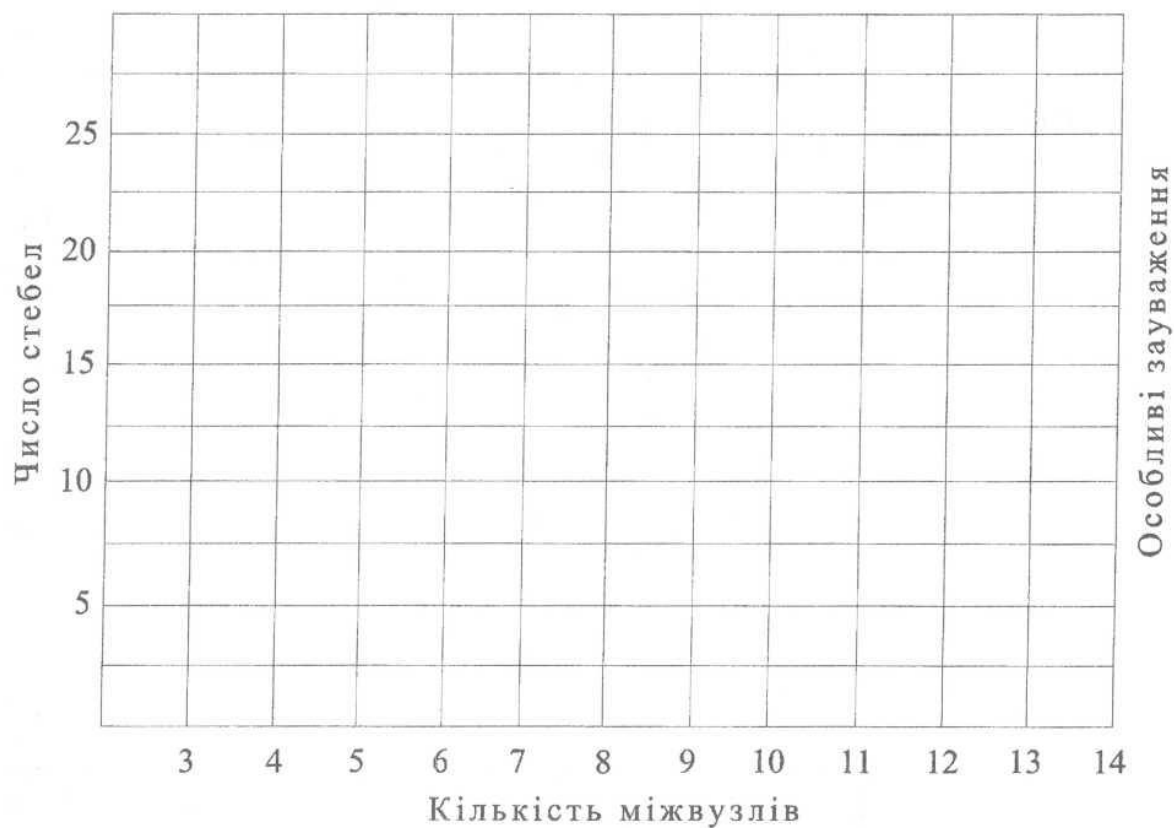
Стебла апробованої культури, шт.	Стебла культурних рослин, шт.	Видова чистота, %	Назва і кількість важковідо- кремльованих культурних рослин	Стебла бур'янів, шт.	Засміче- ність, %	Назва і кількість важковідо- кремльованих бур'янів
493	505	97,6	Грястия – 3	5	1	Пирій повзучий – 3
			Райграс пасовищний – 2			

а) цей сорт вирощується в господарстві без заміни насіння з 2022 р.
б) господарська оцінка сорту (врожайність, отавність, посухостійкість, стійкість до шкідників та хвороб та ін.) *посухостійкий, стійкий проти іржі*

г) примітка

[illegible]

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний сортовим і відповідає ДСТУ 2240-93
 репродукція II (друга), тип урожай використати на насіння.
Своєчасно провести прополку від важковідокремлюваних культурних
трав і бурянів.

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

« ____ » _____ 20 ____ р.

М.П.

АПРОБАЦІЯ СТОКОЛОСУ БЕЗОСТОГО (КОСТРЕЦЬ БЕЗОСТИЙ)

Біолого-морфологічна характеристика

Стоколос безостий (*Bromus inermis*) – багаторічний, кореневищний, верховий злак, озимо-ярового типу висотою 80-150 см.

Стоколос безостий розповсюджений в лісостеповій та степовій зонах України, особливо в поймах великих рік, по долинах балок. Краще розвивається на легких за механічним складом ґрунтах. Погано росте на важко-суглинкових ґрунтах.

Стоколос безостий з роду *Bromus* найбільш поширений в культурі як кормова рослина. Він утворює велику кількість форм, які за біологічними, екологічними і господарськими ознаками виділяються в два типи: північний або лучний та південно-степовий або польовий.

Коренева система стоколосу безостого добре розвинена, глибоко проникає в ґрунт (до 2 м). Повзуче кореневище залягає у верхньому шарі ґрунту і має кілька міжвузлів, від яких відходять стебла та додактові мичкуваті корені. Стебла прямостоячі, добре облиствені. Висота генеративних стебел від 60 до 150 см. Кількість міжвузлів – від 4 до 6.

Листки широколінійні, по краях шорсткі, довжиною 15-30 і завширшки 0,5-1,5 см.; зверху частково поникаючі, світло-зеленого або сизо-зеленого кольору.

Суцвіття – волоть, в період колосіння і досягання переважно стиснуте, під час цвітіння розлоге. Довжина волоті 10-20 см. Гілки волоті по 4-6 шт. зібрані в мутовки, що відрізняє його від костриці лучної. Цвітіння проходить відкрито вранці о 4-5 годині.

Колоски лінійно ланцетні, щільно складні. В одному колоску від 6 до 10 квіток. Колосковий стержень опушений, колоскові луски голі. Нижня колоскова луска вузька - 8-9 мм. Нижні квіткові луски безості або з дуже коротким остюком (1,5 мм).

Плід - сплюснена зернівка довжиною 10-12 мм. Маса 1000 насінин від 3 до

4,5 г.

Еколого-господарська характеристика

Стоколос безостий утворює велике число форм, які по екологічних і господарських ознаках об'єднуються в типи: північний (лучний), розповсюджений в більш вологих районах і на поймових луках, південний (степовий або польовий), розповсюджений в південних районах, та лісостеповий, який займає за цінними ознаками проміжне місце.

Урожайність та кормові якості південних типів в порівнянні з північними поступаються в деякій мірі.

Стоколос лучний вологолюбивий, витримує затоплення талими водами до 45 днів. Позитивно реагує на зрошення, холодостійкий, але несприятливим для нього є низьке залягання ґрунтових вод. Погано росте на важких глинистих ґрунтах.

Стоколос степовий відрізняється високою засухостійкістю, затоплення талими водами витримує до 25-30 днів.

Стоколос безостий - одна з найбільш цінних кормових рослин на сінокосах та пасовищах. В 100 кг сіна культурних посівів стоколосу безостого міститься 57,2 корм. одиниць і 5,9 кг перетравного протеїну, а в 100 кг трави відповідно 29,3 і 3,0. Добре поїдається всіма видами тварин. Широко використовується для створення культурних пасовищ і сінокосів на осушених болотах. Повного розвитку досягає на другий, третій рік і держиться в травостой більше десяти років. Весною відростає рано, добре відростає після скошування і випасання.

Завдання сортового контролю

Завдання сортового контролю полягає у визначенні придатності насінницьких посівів стоколосу безостого для використання урожаю на насінники. Основним критерієм апробації є видова чистота, яка визначається відношенням числа стебел стоколосу безостого до всієї кількості проаналізованих стебел. Під час огляду рослин в полі визначається також

загальний стан посіву, його однорідність, загальна засміченість, засміченість іншими видами культурних трав, в т.ч. важковідокремлюваними, засміченість бур'янами, в т.ч. важковідокремлюваними.

Згідно встановлених вимог під час апробації встановлюється засміченість іншими видами трав в розрахунку на 100 м². До важковідокремлюваних культурних трав стоколосу безостого відносять вівсяницю лучну, стоколос прямий, всі види райграсу, які вирощуються в сільськогосподарському виробництві.

Важковідокремлюваними бур'янами, які необхідно визначити під час апробації, при наявності таких є стоколос м'який, лисохвіст польовий, грабельки звичайні, пирій звичайний.

Шкідники і хвороби, що пошкоджують і уражають культурні посіви стоколосу безостого аналогічні до таких, що поширені на культурі вівсяниці лучної. Крім цього, в завдання сортового контролю входить визначення дотримання норм просторової ізоляції.

Нормативні вимоги

Фаза розвитку, під час якої проводиться апробація стоколосу безостого – повне колосіння. Максимальна площа, що підлягає огляду під час апробації – 100 га. Число пунктів для огляду всієї площі – 100. Кількість стебел, що підлягає огляду – не менше 500. Норма просторової ізоляції – 400 м. Кількість рослин, що підлягають огляду в одному пункті – не менше 5. Максимально допустиме засмічення іншими видами трав в розрахунку кількості рослин на 100 м²:

- посіви оригінальні – не допускається;
- посіви елітні – 10;
- посіви I репродукції – 40;
- посіви II та наступних репродукцій – 200.

Показник нормативу визначається підрахунком інших видів трав на ділянках розміром 10 × 10 м, які виділяються під час апробації рослин не менше як в 10 пунктах, безпосередньо в кожному 10 пункті. Аналіз рослин проводиться

на пні. Видова чистота оригінальних та елітних посівів повинна бути не менше 95%, репродукційних – не менше 90%.

Приклад

Культура – стоколос безостий

Площа насінницького посіву – 10 га

Сорт – Полтавський 30

Репродукція – I

Проаналізовано всіх стебел – 500

Стебел стоколосу безостого – 491

Стебел інших культурних трав – 5

в т.ч. тимофіївки лучної – 1

в т.ч. важковідокремлюваних культурних трав – 4

з них райграсу високого – 2

вівсяниці лучної – 2

Стебел бур'янів – 4

в т.ч. ромашки непахучої – 2

в т.ч. важковідокремлюваних бур'янів – 2

з них пирію звичайного -2

Просторова ізоляція дотримана. Виявлено незначне пошкодження колосковою мухою.

Обчислення

1. Видової чистоти $491 \times 100 / 500 = 98,2\%$

2. Загальної засміченості $9 \times 100 / 500 = 1,8\%$

3. Засміченості культурними травами $5 \times 100 / 500 = 1\%$

в т.ч. важковідокремлюваними $4 \times 100 / 500 = 0,8\%$

4. Засміченості бур'янами $4 \times 100 / 500 = 0,8\%$

в т.ч. важковідокремлюваними $2 \times 100 / 500 = 0,4\%$

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 10

«___» _____ 2024 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Петруком Петром Дмитровичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Ткачука Василя Павловича
лінійного агронома
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів стоколосу безостого
(культура)

в господарстві колективне селянське підприємство «Зоря»
район, область Хмельницький, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 10 га
в бригаді № 2 поле № 1 сівозміни 1
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з _____
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів отриманим
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого воно було одержано для розмноження _____

4. Назва сорту, репродукція Полтавський 30, еліта
що підтверджується атестатом на насіння №135 від 03.02.2022 р.
виданим Полтавською обласною державною с.-г. дослідною станцією

5. Характеристика апробованого травостою:

а) фактична площа насінника 10 га, апробується (І, ІІ укіс) І укіс

б) загальний стан травостою густота оптимальна,

полеглість не спостерігається, пліщи немає

(густота, полеглість, пліщини)

добра

(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини І укоосу) _____

г) карантинні бур'яни не виявлено

(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____

райграс, вівсяниця – 0,8%

(назва)

ж) типовість, видова або сортова чистота (тільки для злаків і однорічних бобових) видова чистота 98,2%

з) засміченість (для злаків) домішки гумая (для суданки), домішки гірких зерен (для кормового люпину) важковідокремлюваними бур'янами 0,4%

і) відхилені типи (тільки для житняка) при апробації в елітнонасінницьких господарствах) _____

к) категорії (тільки для однорічних бобових та суданської трави) _____

л) хвороби і шкідники не значне пошкодження колосковою мухою

6. Характеристика апробованих рослин

Стебла апробованої культури, шт.	Стебла культурних рослин, шт.	Видова чистота, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих культурних рослин	Стебла бур'янів, шт.	Засміче-ність, %	Назва і кількість важковідо-кремльованих бур'янів
491	496	98,2	Райграс високий – 2	4	0,8	Пирій повзучий – 2
			Вівсяниця лучна – 2			

7. Характеристика апробованого сорту

а) цей сорт вирощується в господарстві без заміни насіння з з квітня 2022 р.
б) господарська оцінка сорту (врожайність, отавність, посухостійкість, стійкість до шкідників та хвороб та ін.) *високоврожайний, посухостійкий*

8. Висновки апробатора:

Апробований насінник _____ стоколосу безостого
(назва культури)

представляє собою:

а) посів сортовий, несортний (непотрібне закреслити) сортний

б) вид, різновидність, група, тип	<i>тип лісостеновий</i>
-----------------------------------	-------------------------

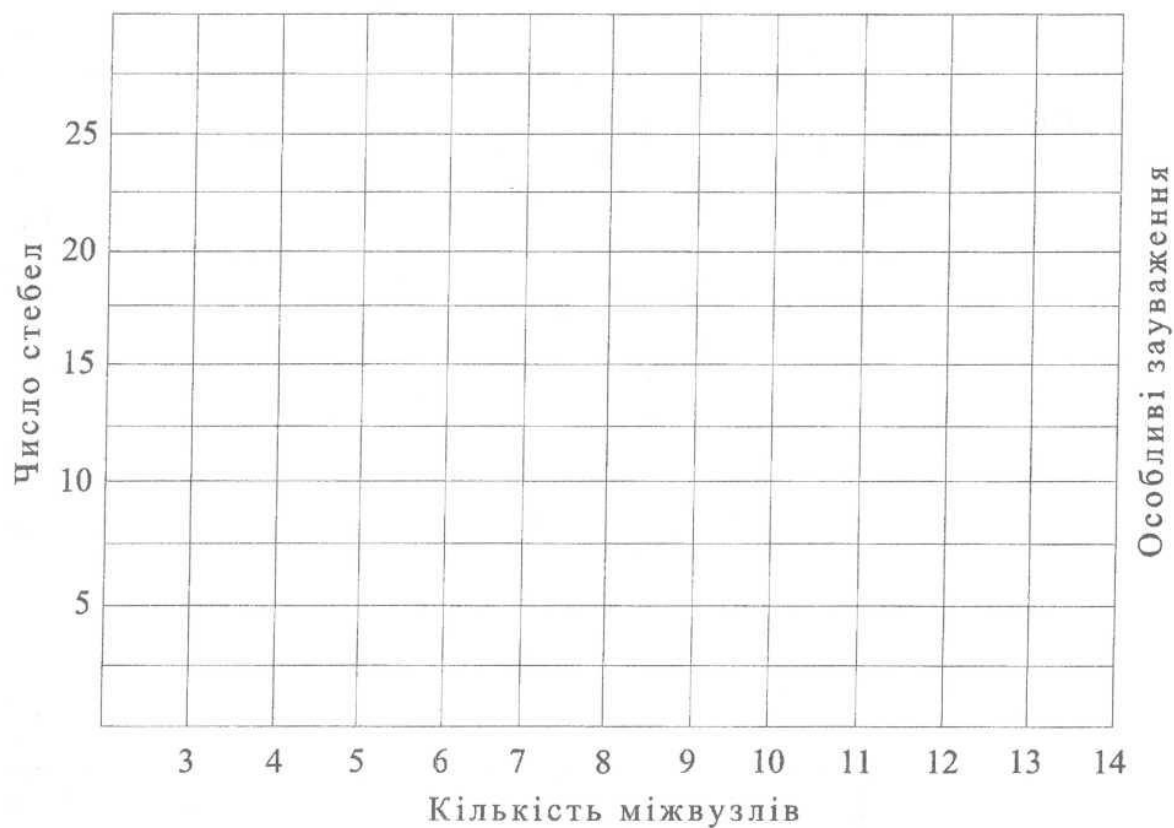
в) селекційний сорт Полтавський 30
(назва, номер)

г) примітка

1. Варіаційний ряд числа міжвузлів

[illegible]

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний придатним для використання
на насінники
 репродукція I (перша), тип відповідає вимогам нормативів апробації.
Під час обмолоту, очистки, сортування не допустити змішування насіння
з іншими видами трав.

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

«___» _____ 20__ р.

М.П.

АПРОБАЦІЯ РАЙГРАСУ ВИСОКОГО

Сортові посіви райграсу високого визнають на основі визначення видової чистоти та рівня засміченості. Ідентифікацію рослин райграсу високого проводять під час апробації безпосередньо на основі польового огляду за апробаційними ознаками культури.

Біолого-морфологічна характеристика

Райграс високий (*Arrhenatherum alatus*) належить до багаторічних злакових трав. За екологічною класифікацією виділяють дві екологічні групи популяцій райграсу високого: лісостепову та рівнинно-закавказьку.

У лісостепового екотипу рослини прямостоячі, нещільні, стебла тонкі, м'які, заввишки 150 см, добре облиствлені. Листки м'які, короткі і вузькі, суцвіття конусоподібної форми в основі діаметром 5-6 см, до вершини поступово звужуються. Група рослин лісостепового екотипу середньостигла (70-80 днів). Зимостійкість добра, відростання раннє. Поширена в лісостеповій зоні України.

У рослин рівнинно-закавказької екогрупи кущ прямостоячий, стебло товсте, грубе, висота рослин 80-110 см. Листки завдовжки 15-25 см шириною 0,8-1,0 см. Суцвіття – волоть. Період вегетації – до 100 днів. Зимостійкість менша, ніж у рослин лісостепової екогрупи. Поширена рівнинно-закавказька екогрупа в Криму.

Апробаційні ознаки

Характерними апробаційними ознаками райграсу високого є форма куща, товщина і висота стебла, шорсткість листків, колір волоті, кількість квіток, форма колоска, тип квітки (тичинкові, двостатеві), скрученість остюків, кількість остюків.

Найбільш характерно виражені апробаційні ознаки у райграсу високого на початку цвітіння, тому апробаційною фазою розвитку райграсу високого прийнято вважати початок цвітіння.

Завдання сортового контролю

Завданням сортового контролю у райграсу високого є визначення видової чистоти, засміченості культурними видами трав, в т.ч. важковідокремлюваними, засміченості бур'янами, в т.ч. важковідокремлюваними. До важковідокремлюваних культурних трав належать райграс багатоукісний, грястиця збірна, вівсяниця лучна. До важковідокремлюваних бур'янів належать грабельки звичайні, пирій повзучий.

Хвороби, що враховують на посівах райграсу високого: ріжки (гриб заражає квітку і утворює склероції у вигляді чорно-фіолетових бороздчатих ріжків довжиною від 1 до 3 см); чохликovidна хвороба. На верхній частині стебла утворюється чохлик із сплетіння грибниці збудника. Колір спочатку білий, потім за забарвленням стає жовтим, оранжевим та червоно-бурим.

Можливі пошкодження райграсу високого можуть завдавати шведська муха, колоскові мухи.

Личинки шведської мухи живляться в середині стебел, внаслідок чого стебло засихає і гине.

Колоскова муха. Личинки за піхвами останнього листка пошкоджують колосок до його виходу, а після виколошування – колоскову ніжку. Стержень колоса темніє, колоски відпадають. Стержень суцвіття оголюється.

Нормативні вимоги

Перед апробацією встановлюється наявність сертифікаційних документів на висіяне насіння.

Різних років посіву насінники райграсу високого апробуються окремо.

Норма просторової ізоляції – 400 м.

Фаза розвитку під час апробації - початок цвітіння.

Обмежувальна площа для одного апробаційного аналізу – 100 га.

Число пунктів огляду рослин – не менше 100.

Кількість стебел, що підлягають огляду в одному пункті – не менше 5.

Загальне число стебел, що підлягає огляду – 500.

Максимально допустиме засмічення посівів райграсу високого іншими видами трав в розрахунку кількості рослин на 100 м²:

посіви оригінальні – не допускається;

посіви елітні – 10;

посіви I репродукції – 40;

посіви II репродукції і наступних – 200 (в т. ч. види, насіння яких не відрізняється від основної культури).

Засмічення іншими видами трав визначається безпосередньо під час апробації за підрахунком наявності таких на ділянках 100 м² (ділянки розміром 10 × 10 м виділяються в розрахунку однієї на 10 пунктів огляду, рівномірно віддалених одна від одної).

За критерій засміченості приймається середньоарифметичне значення після проведених обчислень. При невідповідності одержаних результатів до нормативних посіви відносять до нижчої генерації, а в тому випадку, коли засміченість перевищує максимально допустимі показники, то посіви визнають як такі, що належать до розряду несортової травосуміші.

Видова чистота оригінальних та елітних посівів райграсу високого повинна бути не менше 95%, репродукційних – не меншою 90%.

Техніка та методика апробації

Під час проходження по діагоналі апробатор оцінює загальний стан травостою, ступінь ураженості хворобами, пошкодження шкідниками, засміченості бур'янами та визначає дотримання просторової ізоляції.

В кожному із 100 пунктів апробатор аналізує на основі апробаційних ознак не менше 5 рослин на пні, на основі якого визначає відповідність рослин до виду райграс високий.

Під час аналізу рослин апробатор встановлює відповідність рослин насінницьких посівів до того сортового виду трав, який зазначений в документах на висіяне насіння.

В кожному з пунктів в групі аналізованих рослин апробатор відмічає при наявності важковідокремлювані культурні рослини та важковідокремлювані бур'яни, а також наявність інших культурних трав та бур'янів, що не належать до групи важковідокремлюваних.

Таким чином, в кожному із пунктів апробатор зазначає відповідні наявності групи рослин і одержані результати записує в польовий журнал апробатора.

Приклад

Культура – райграс високий

Площа насінницького посіву – 10 га

Сорт – Карпатський 1

Репродукція – 1

На основі польового обстеження травостою встановлено наступні групи рослин:

всього рослин проаналізовано – 500 рослин

райграсу високого – 493

рослин інших культурних трав – 7

в т.ч. важковідокремлюваних – 7

рослин грястиці збірної – 5

рослин вівсяниці лучної – 2

рослин бур'янів – 10

в т.ч. важковідокремлюваних – 5,

грабельків звичайних – 3

пирію повзучого – 2.

Просторова ізоляція дотримана.

Ураженості хворобами та пошкодженості шкідниками не виявлено.

Обчислення

1. Видової чистоти $493 \times 100 / 500 = 96,6\%$

2. Загальної засміченості $17 \times 100 / 500 = 3,4\%$

3. Засміченості культурними травами,

в т.ч. важковідокремлюваними $7 \times 100 / 500 = 1,4\%$

4. Засміченості бур'янами $10 \times 100 / 500 = 2\%$

в т.ч. важковідокремлюваними $5 \times 100 / 500 = 1\%$

Сільгоспоблік, форма 198
Затверджено Мінсільгоспродом
України 14.03.94 р. №11

АКТ АПРОБАЦІЇ № 11

«___» _____ 2024 р.

Мною (нами) апробатором (ами) Ткачуком Іваном Івановичем,
головним аудитором
(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

в присутності представників господарства Гнатюка Петра Петровича
лінійного агронома
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

проведена апробація посівів райграсу високого
(культура)

в господарстві колективне селянське підприємство «Світанок»
район, область Летичівський, Хмельницька

1. Посів насінного травостою на площі 10 га
в бригаді № 1 поле № 5 сівозміни 1
проведений у 2022 р. в чистому виді в суміші з в чистому виді
(вказати компоненти суміші)

2. Яким насінням проведено посів отриманим
(своїм чи отриманим)

3. Якщо посів проведений насінням свого врожаю, то вказати, коли і від кого воно було одержано для розмноження _____

4. Назва сорту, репродукція Моришанський 1, еліта
що підтверджується атестатом на насіння №93 від 20.02.2022 р.
виданим Люлінецькою державною с.-г. дослідною станцією

5. Характеристика апробованого травостою:
а) фактична площа насінника 10 га, апробується (І, ІІ укіс) І укіс
б) загальний стан травостою добрий
полеглості та пліщин не виявлено
(густота, полеглість, пліщини)

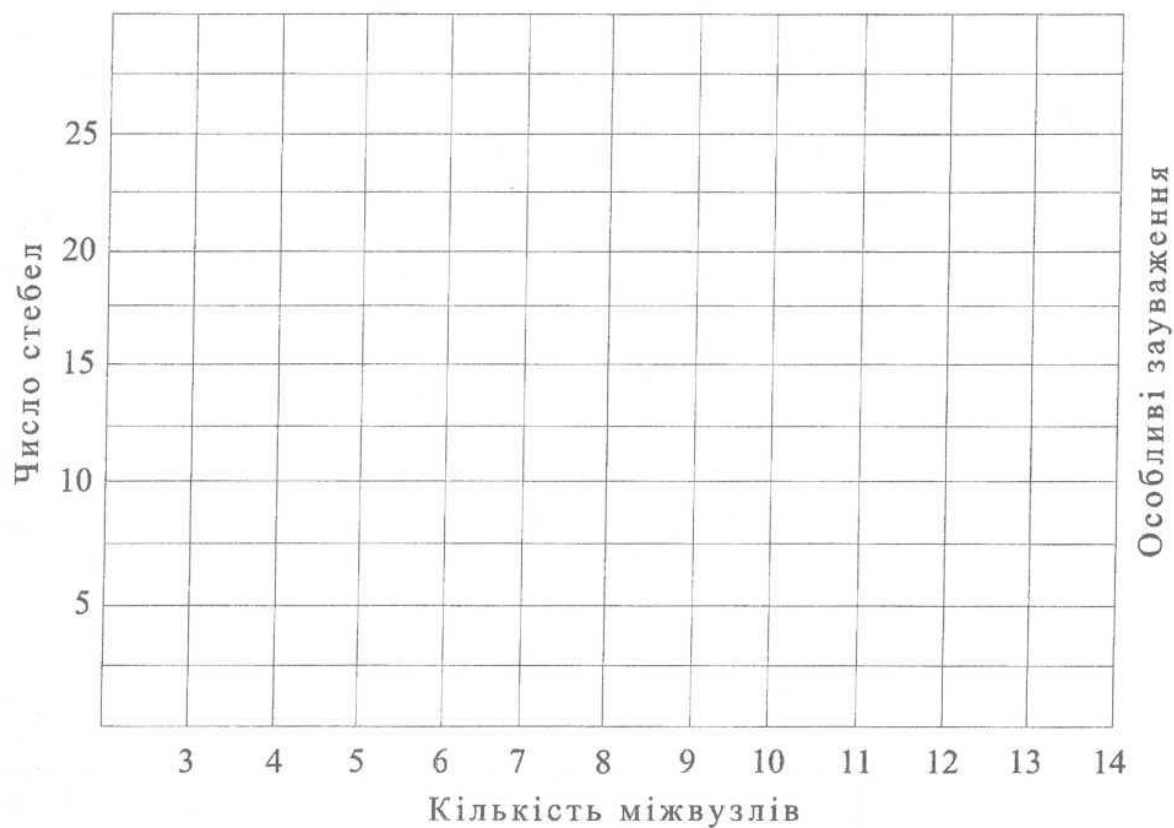
оптимальна
(вирівняність)

в) в час повного цвітіння (тільки для конюшини І укісу) _____

г) карантинні бур'яни не виявлено
(назва)

д) важковідокремлювані культурні рослини _____
грястиця збірна, вівсяниця лучна складають до 1,4%
(назва)

2. Графік варіаційної кривої



В результаті апробації посів визнаний сортовим, що відповідає ДСТУ 2240-93
 репродукція I (перша), тип травостій використати для
формування врожаю на насіння. Під час обмолоту, очистки не допустити
змішування з іншими видами трав. Своєчасно провести видову прополку.

З заключенням апробатора згідний.

Керівник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Представник господарства _____
 (підпис, прізвище)

Апробатор _____
 (підпис, прізвище)

Старший апробатор _____
 (підпис, прізвище)

М.П.

« ____ » _____ 20 ____ р.

М.П.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слюсар І.Г., Вергунов В.А., Гаврилюк М.М. Луківництво з основами насінництва. Київ: Аграрна наука, 2001. 196 с.
2. Гаврилюк М.М. Інструкція з апробації сортових посівів зернових, зернобобових, круп'яних, олійних, прядивних культур, багаторічних і однорічних кормових трав: Нормативно-методичне видання. Видання друге, зі змінами та доповненнями. Київ: Аграрна наука, 2003. 76 с.
3. Зінченко О.І. Кормовиробництво: Навчальне видання. 2-е вид., доп. і перероб. К.: Вища освіта, 2005. 448 с.
4. Макаренко П.С. Лучне і польове кормовиробництво: навчальне видання. Вінниця ФОП Данилюк В.Г., 2008. 548 с.
5. Демидась Г.І., Квітко Г.П., Ткачук О.П., Коваленко В.П., та ін. Багаторічні бобові трави як основа природної інтенсифікації кормовиробництва; за ред. проф. Г.І. Демидася, Г.П. Квітка. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 322 с.
6. Корнійчук О.В. та ін. Роль люцерни посівної в інтенсифікації кормовиробництва. Посібник українського хлібороба: науково-практичний збірник, 2013. Том 2. С. 222–225.
7. Демидась Г.І., Слюсар І.Т., Коваленко В.П. та ін. Насінництво багаторічних та однорічних кормових культур; за ред. проф. Г.І. Демидася, І.Т. Слюсара. Київ: НУБіП України, 2018. 231 с.
8. Коваленко В.П. Агробіологічні основи інтенсифікації вирощування багаторічних бобових трав у Лісостепу України: монографія / за ред. проф. С.В. Коковіхіна. Херсон: Айлант, 2019. 188 с.
9. Коваленко В. П., Коковіхін С. В., Гальченко Н. М. Науково-практичні засади вирощування багаторічних бобових трав в умовах Лісостепу і Степу України: монографія. Науково-практичні засади вирощування багаторічних бобових трав в умовах Лісостепу України: монографія. Херсон: Айлант, 2019. 208 с.